

□ D I D L □

Z A T E M N I T E V

□ R A T □ R I J

Sezona 2017/2018

Uprizoritev 6

	Kazalo
3	Zasedba
5	Odilo Globočnik in operacija Reinhard
10	Odilo Globočnik v Trstu
17	Iz Globočnikovega poročila Himmlerju o operaciji Reinhard
26	Mala ekciklopedija zla: Ključni akterji operacije Reinhard in nekaj osnovnih pojmov

2

sezona 2017/18

slovensko **MLADINSKO** gledališče

ODILO. ZATEMNITEV. ORATORIJ.

Peter Mlakar • Dragan Živadinov

Krstna uprizoritev

Igrajo:

Primož Bezjak – Gledališki zbor, Franz
Damjana Černe – Gledališki zbor
Sara Dirnbek k. g. – Gledališki zbor
Ivan Godnič – Gledališki zbor, Göring
Jure Henigman k. g. – Odilo Globočnik
Željko Hrs – Gledališki zbor, Himmler
Uroš Maček – Gledališki zbor, Domobranec
Maruša Oblak – Gledališki zbor
Ivan Peternelj – Vodja gledališkega zbora
Robert Prebil – Gledališki zbor
Ivan Rupnik – Gledališki zbor
Romana Šalehar – Gledališki zbor

Luka Bokšan k. g. – Zastavonoša
Darjan Anej Fras k. g. – Zastavonoša
Benjamin Jeram k. g. – Zastavonoša
Jan Kmet k. g. – Bobnar
Aljaž Mamič Lebar k. g. – Zastavonoša
Žiga Mlakar k. g. – Domobranec
Blaž Novak k. g. – Zastavonoša
Gašper Šenica k. g. – Formacija
Aljaž Vidmar k. g. – Zastavonoša
Pino Zupančič k. g. – Domobranec

Oktet Filozofske fakultete

Žan Augustinčič

David Farčnik

Blaž Fideršek

Matej Kurinčič

Andrej Novinec

Juš Šoltes

dr. Tjaša Ribizel, umetniški vodja

Režija: Dragan Živadinov

Scenografija in kostumografija: Dunja Zupančič

Introvizija: Janez Pipan

Dramaturgija: Tery Žeželj

Glasba: Dario Seraval

Koreografija: Marko Mlačnik in Ivan Peternelj

Oblikovanje digitalnih konstrukcij: Boris Balant

Animacija digitalnih konstrukcij: Gregor Balog

Lektorica: Mateja Dermelj

Oblikovanje svetlobe: David Cvelbar

Oblikovanje zvoka: Jure Vlahovič

Oblikovanje maske: Nathalie Horvat

Asistent režije: Anže Rogelja

Asistentka produkcije: Jera Topolovec

Vodja predstave: Liam Hlede

Zahvaljujemo se: dr. Tatjani Rojc, Dunji Nanut
in dr. Kaji Širok

PREMIERA:

20. april 2018, Katedrala Kina Šiška

Koprodukcija: Slovensko mladinsko
gledališče in Center urbane kulture Kino
Šiška

Vodenje luči: David Cvelbar

Vodenje tona: Jure Vlahovič

Vodenje videa: Matej Marinček

Garderoberki: Andreja Kovač, Slavica Janošević

Izdelava kostumov: Workmaan (Ines Kovačević)

Izdelava kravat: Helena Žnidaršič

Vezenje našitkov: Vezenje Ercigoj

Izdelava opasačev: Roman Veternik – Pasovi Verona

Izdelava kap: Posredništvo Hrastovšek (Vlado Hrastovšek)

Izdelava zastav: Promedij (Vihra)

Maskerka in frizerka: Nathalie Horvat

Rekviziter: Dare Kragelj

Odrski mojster: Boris Prevec

Odrski delavci: Tomaž Erzetič, Valerij Jeraj, Tine Mazalovič, Mitja

Strašek (Mladinsko), Matevž Ftičar (Kino Šiška)

Izdelava scenografije: Scenart in delavnice Slovenskega

mladinskega gledališča

Nürnberg, 1938

ODILO GLOBOKIČNIK IN OPERACIJA REINHARD

⚡ pomladi 1943, ko je bil predstojnik kadrovske službe SS Maximilian von Herff na inšpekcijskem potovanju po okupirani Poljski, je v informativnem poročilu o dokončnem uničenju poljskih Judov Odila Globočnika, voditelja SS in policije v okrožju Lublin, označil takole: »Mož, prepoln vseh mogočih svetlih in temnih plati. Malo se meni za videz, fanatično je obseden z nalogo, vpreže se do skrajnih zmožnosti, ne da bi se menil za zdravje ali zunanje priznanje. Njegova energija ga pogosto žene, da prestopi obstoječe meje in pozabi na omejitve, ki so mu postavljene znotraj Reda [SS] – pa ne iz osebnega častihlepja, temveč veliko bolj zaradi obsedenosti z zadevo, s katero se ukvarja. Njegovi uspehi brez nadaljnega govorijo v njegov prid.«

Von Herffova analiza je odsevala značilen vzorec v karieri organizatorja nacistične stranke in častnika SS, ki se je za kršitve vedenjskega kodeksa nacionalsocialistov navadno spokoril s fanatičnim prizadevanjem za doseganje temeljnih ciljev nacizma.

Globočnik se je rodil 21. aprila 1904 avstrijsko-slovenskim staršem v večnacionalnem Trstu, tedaj glavnem pristanišču Habsburške monarhije. Družina njegovega očeta je izvirala iz Trziča v Sloveniji. Franz Globočnik je služboval kot habsburški konjeniški poročnik in pozneje kot višji poštni oficial. Globočnikov ded po očetovi strani je bil profesor na realki v Ljubljani, njegov praded pa zdravnik, ki se je leta 1809 udeležil avstrijske kampanje proti Napoleonu. Globočnikova mati, Anna Pescinka, se je rodila v Vršču, v srbskem Banatu. Bila je hči vladnega uradnika. Globočnik je bil torej deloma slovenske krvi, čeprav sta obe babici nosili nemška priimka. Franz Globočnik pa se je imel za Nemca in je vztrajal, da sin Odilo in njegovi sestri Lydia in Erika doma govorijo nemško.

Za zdaj ni dokazov, ki bi pričali o tem, da je Globočnika njegovo poreklo kakorkoli mučilo – ni se potrudil, da bi ponemčil svoje ime¹ – ali da bi ga kdo od njegovih številnih sovražnikov problematiziral. Pa vendar bi njegova poznejša vnema lahko nakazovala na psihologijo Nemca z obrobja, rojenega v večnacionalni državi, ki je moral sebi in drugim dokazati, da je stvari popolnoma predan.

Po šestih letih osnovne šole v Trstu, kjer se je naučil italijansko, je mladi Globočnik decembra 1915 vstopil v vojaško nižjo realko v St. Pöltnu na Spodnjem Avstrijskem. Takrat se je njegova družina že preselila v koroško prestolnico Celovec. Globočnikovo izobraževanje za častnika se je nenadoma končalo v jesensko-zimskem semestru 1918/1919 s padcem Avstro-Ogrske monarhije in nastankom nove avstrijske republike. Preselil se je k svojim v Celovec, kjer je obiskoval višjo obrtno šolo; 11. julija 1923 jo je končal kot strojnik, čeprav se je že takrat politično udeleževal in je poleg tega zaradi finančne stiske, s katero se je spopadala družina po očetovi smrti decembra 1919, na celovški železniški postaji delal kot nosač. Ko si je leta 1923 zagotovil službo v Koroškem vodnem gospodarstvu, so ga kot gradbenega predelavca napotili v številne hidroelektrarne na Koroškem. V Celovec se je vrnil leta 1930 in vse bolj je začela stopati v ospredje njegova politična dejavnost.

+ + +

z nejasnih razlogov, ki imajo morda opraviti z znotrajstrankarskimi frakcijami, se je Globočnik stranki NSDAP formalno pridružil šele 1. marca 1931. Njegov položaj v koroški nacistični stranki so okrepili stiki s tujino, z njegovim rodnim Trstom. Od leta 1930 do 1933 je delal kot organizator celic in vodja propagande v Nacionalsocialistični organizaciji obratnih celic (*NS-Betriebszellenorganisation*) v Celovcu. Potem ko je avstrijski zvezni kancler Dollfuß 19. maja 1933 nacistično stranko prepovedal, je Globočnik vzpostavil učinkovito kurirsko in obveščevalno službo, ki je delovala iz Celovca in Trsta. Po zapleteni poti, ki je vključevala sobarico v Interlaknu in tri uvozno-izvozna podjetja s sedeži v Milanu in Padovi, je iz Münchna uvažal nezakonita finančna sredstva in izvažal obveščevalne podatke o politični organiziranosti in dejavnosti v Avstriji. Zaradi tega si je prislužil občudovanje mentorja, koroškega gavlajterja Huberta Klausnerja, in svojega kolega in bližnjega prijatelja Friedricha Rainerja ter pritegnil pozornost vodje rajhovske varnostne službe (*Sicherheitsdienst* – SD) Reinharda Heydricha, ki je Globočnika 1. septembra 1934 pritegnil v SS.

Hitlerjevi ukazi, ki so po propadlem puču julija 1934 prepovedovali vmešavanje nemškega rajha v avstrijske zadeve, so Globočnika in Rainerja kot Klausnerjeva namestnika napeljali k temu, da sta oblikovala nov politični odgovor na ustoličenje Dollfußovega krščanskosocialističnega naslednika Kurta von Schuschnigga za kanclerja. Koroško gavlajterstvo, ki je zavrnilo politično neosredotočen teror, je nasprotovalo tudi pasivnemu čakanju na anšlus. Kot je pojasnil Rainer, sta z Globočnikom zagovarjala pretvorbo ilegalne NSDAP v kadrovske stranke, osredotočeno na rekonstrukcijo razdrobljenih formacij, ideološko urjenje in ohranjanje tako ilegalnega tiska kakor učinkovite obveščevalne

službe. Kljub štirim aretacijam in 323 dnev, ki jih je Globočnik med septembrom 1933 in novembrom 1935 preživel v zaporu, je bil veskozi na poti med Dunajem, Münchnom, Celovcem in Budimpešto, vzpostavljaj je ilegalne propagandne postojanke in v zameno za denarno pomoč trgoval z informacijami.²

Da bi ublažilo administrativni in policijski pritisk in tako ustvarilo priložnosti za krepitev ilegalne organizacije in širitev nacistične propagande, je koroško gavlajterstvo skušalo vzpostaviti stike s Schuschniggovo vlado prek posameznikov, ki so, čeprav so bili kot simpatizerji nacistov pristaši anšlusa, ohranjali distanco do stranke, prezirali nasilje in so bili voljni izpolniti Schuschniggovo edino brezpogojno zahtevo: priznanje avstrijske države. Taki posamezniki, ki jih je utelešal dunajski pravnik Arthur Seyß-Inquart, so se lahko pogajali, ne da bi ogrozili ilegalno stranko ali da bi ta ogrozila njih. Ko se je Hitler s podpisom Avstrijsko-nemškega sporazuma 11. julija 1936 zavezal, da se Nemčija ne bo vmešavala v avstrijske notranje zadeve, je Globočniku in Rainerju osebno ukazal, naj bosta potrpežljiva in se vzdržita ilegalnih dejavnosti.³

Kljub mladosti in nizkemu položaju v stranki je Globočnik izkoristil svoje stike s Heydrichom v Berlinu in z vzpenjajočim se avstrijskim vodjem SS Ernstom Kaltenbrunnerjem v Linzu, da sta Hitler in Göring podprla kandidatura Seyß-Inquarta kot predstavnika nacistične ideje v Avstriji. Kljub temu da je stara garda, ki jo je utelešal spodnjeavstrijski gavlajter Josef Leopold, Globočnika odstavila s položajev v stranki in ga iz nje izključila, je koroško nacistično vodstvo čez čas slavilo zmago, saj je Hitler 21. februarja 1938 odstavil independentistično naravnane Leopolda in za vodjo avstrijske podtalne nacistične organizacije imenoval Klausnerja. Ko je Seyß-Inquart tisti mesec postal notranji minister, sta Globočnik in Rainer lahko zakonito organizirala javno demonstracijo nacistične moči in samozavesti in s tem spodbudila Schuschnigga k odločitvi za nesrečni plebiscit, ki je pospešil anšlus.

Glede na odločilno vlogo, ki jo je odigral pri vzpostavljanju dobrega slovesa Seyß-Inquarta v Berlinu in pri nacističnem prevzemu oblasti v Avstriji, Globočnik ni bil zadovoljen niti z anšlusom niti z nagrado, ki so mu jo namenili. Že decembra 1937, potem ko je Seyß-Inquart zavrnil, da bi ga uvrstili v ekipo pogajalcev, ki naj bi se srečala s Schuschniggom, se je moral Rainer Seyß-Inquart opravičiti zaradi Globočnikovih »agresivnih osebnih taktik«. Ko je Seyß-Inquart pozneje, med nacističnim prevzemom oblasti in po njem, ignoriral tako Rainerja kot Globočnika, je ta sestavil memorandum, v katerem je poveljeval Rainerjevo in svojo vlogo pri dogodkih in trdil: »Preboj v nacionalsocialistični borbi ni v spremembi meja [...], temveč v uveljavitvi nacionalsocialistične volje in s tem v prevzemu oblasti v državi [tj. Avstriji], ki [...] nato s svojim delovanjem spontano izvaja naloge [...] za celoten narod, v skladu z njegovim vodstvom, [vendar] ne glede na to, ali ta del naroda živi znotraj ali zunaj primarne države.«

Globočnik je svoj memorandum predstavil Hitlerjevemu namestniku Rudolfu Heßu v Berlinu, vendar je moral nazadnje upoštevati nasvet bolj praktičnega Rainerja, in sicer naj sprejme stvari, kakršne so, in znotraj stranke poišče nove, produktivne možnosti. Na Klausnerjevo priporočilo je Josef Bürckel, ki mu je Hitler zaupal nalogo »ponovnega zedinjenja« Avstrije z rajhom, maja 1938 Globočnika imenoval za dunajskega gavlajterja.⁴

Globočnik, ki v mestni strukturi stranke ni imel položaja in se je moral za podporo zanašati na Brückla, je na Dunaju z arogantnim bahanjem, ohlapnimi grožnjami proti neimenovanim sovražnikom in »izvirnim« pristopom k reševanju problemov, kar ga je zapeljalo v sumljive manipulacije z zaseženimi sredstvi in imetjem, skorajda uničil svojo kariero. V šestih mesecih si je kot gavlajter odtujil še tistih nekaj zaveznikov, ki jih je v mestu imel. Ker je začutil neizogibno in ker mu ni uspelo pridobiti Heßa, da bi posegel vmes, je 30. januarja 1939 odstopil.

Himmler ga je po tem polomu začasno pregnal v regiment »Der Führer«, kjer je zdravnik opazil, da trpi zaradi »nespečnosti živčnega izvora«, 5. 1. novembra 1939 pa ga je postavil za voditelja SS in policije (*SS- und Polizeiführer* – SSPF) za okrožje Lublin Generalne gubernije v okupirani Poljski. Ekstatični Globočnik je Himmlerju v brzjavki zagotovil, da bo »napel vse sile, da bo na naših položajih vaš mali pomočnik«.

Okrožje Lublin Generalne gubernije je bilo geografski, ideološki in strateški center za izvedbo temeljnega dolgoročnega cilja nacionalsocialistov: z vojaško silo osvojiti »življenjski prostor« od vzhodnih meja rajha do Urala in ga

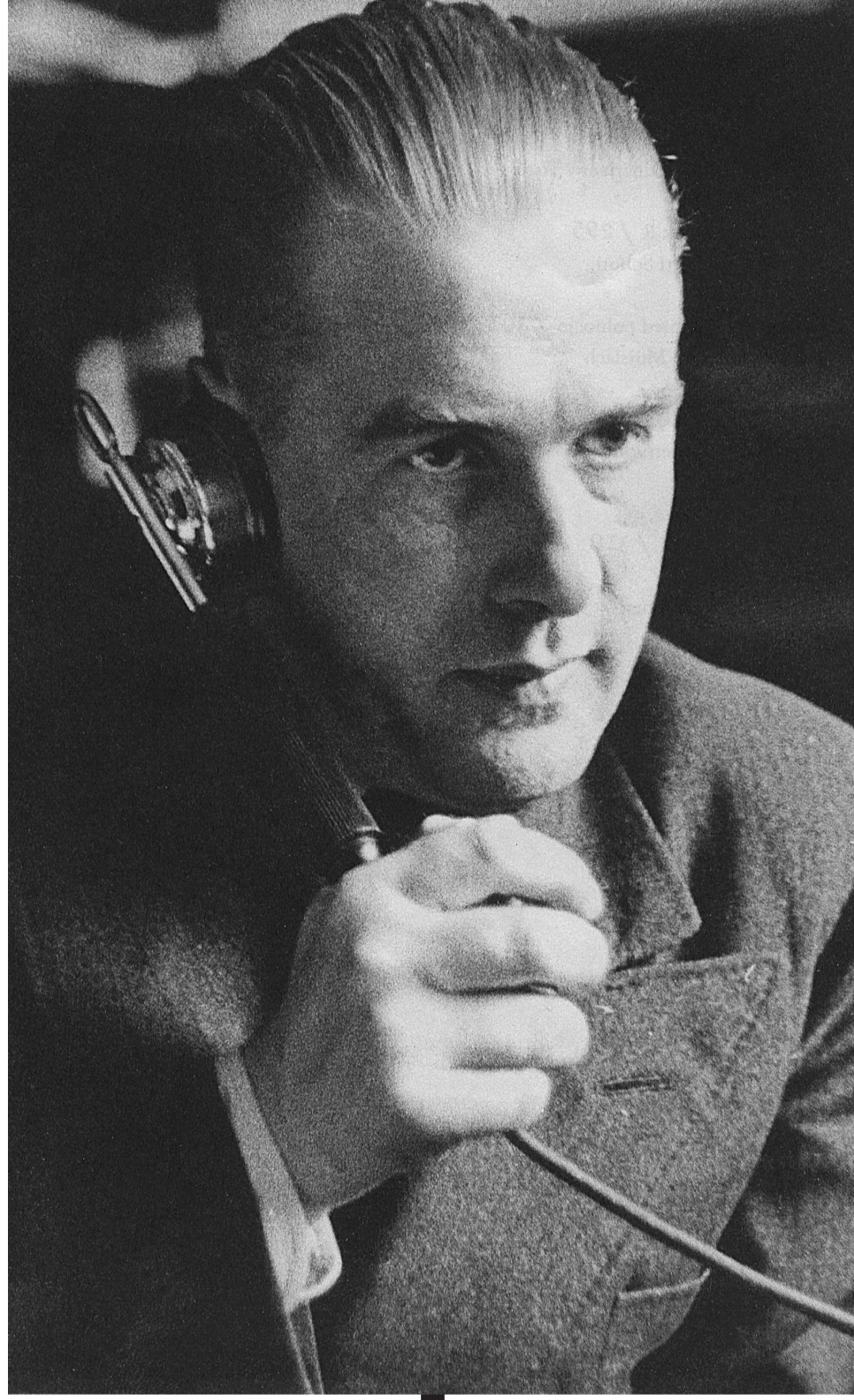
2 Rainer se je pozneje bahal, da »je Globus [Globočnik] takrat prekriziral celotno Evropo«. Od januarja do oktobra 1935 je Globočnik kar sedemkrat potoval v München. Krajše obdobje leta 1935 je iz Budimpešte celo vodil celotno podtalno delovanje NSDAP v Avstriji.

3 Leta 1942 je Rainer odkrito spregovoril o Globočnikovem prepiru s Hitlerjem o nadaljnji distribuciji denarne pomoči in propagandnega materiala.

4 Kaže, da je Bürckel namerno prezrl priporočila dela svojega osebja, češ da bi bilo »vsekakor dobro«, če bi Globočnik »nekaj časa delal na glavnem sedežu stranke [v Münchnu]«.

5 Teden dni prej je Himmler Globočniku svetoval, naj si vzame tritedenske počitnice ob jezeru.

1 Še več, na številnih ohranjenih dokumentih je celo podpisan kot Globočnik, torej s strešico na č. Mu je pa Himmler, menda zaradi težav z izgovorjavo priimka, nadel nadimek Globus (op. ur.).

Dunaj, 1938

Oddelek IVa urada SSPF.¹² Kot je zapisano v navodilih, naj bi oblačila Judov, umorjenih v operaciji Reinhard, od poletja 1942 skladiščili in ocenjevali v Trawnikih, varovali pa naj bi jih trawniški možje.¹³

Pod Globočnikovim vodstvom so se trawniki odzivali tudi na potrebe v drugih regijah. Od novembra 1941 so stražili delovno taborišče Treblinka v okrožju Varšava. Od maja 1942 do novembra 1943 je posebna enota trawniških mož stražila zloglasno delovno taborišče za Jude na ulici Janów v Lvovu in sodelovala pri grozovitih pobojih judovskih delavcev v njem. Preden je poleti 1943 to postalo koncentracijsko taborišče, je posebna enota v Trawnikih izurjenih mož za SSPF Krakov opravljala pazniške dolžnosti v delovnem taborišču Płaszów, asistirali pa so tudi osebju SSPF v Radomu. Streibel je posebno enoto poslal celo v Nemčijo v tovarno Heinkelwerke v Rostock, marca 1943 pa še eno, da bi popolnila esesovski bataljon *Totenkopf* (Mrtvaška glava) v kompleksu koncentracijskega taborišča Auschwitz.

Da so v operaciji Reinhard osrednjo vlogo odigrali trawniki, pa je očitno tudi iz nagrad in napredovanj, ki so jih bili deležni nemški častniki, ki so jim poveljevali. Ko si je Globočnik prizadeval, da bi Streibel napredoval v čin majorja SS, je omenil, da je izobraževalnemu taborišču Trawniki poveljeval »kar najbolj diskretno in z razumevanjem za posebnosti vodenja te enote. Te enote so svojo najboljšo plat pokazale v številnih protipartizanskih akcijah, še zlasti pa v okviru preseljevanja Judov.« Po obisku Trawnikov in Sobibórja je Himmler odobril napredovanje številnih nemških esesovcev, sodelujočih v operaciji Reinhard, vključno z Wirthom in poveljniki uničevalnih taborišč Stanglom, Heringom in Reitleitnerjem. Niti trawniški možje sami niso ostali neopaženi. Leta 1942 je Wasił Chłopecki postal kandidat za družinsko finančno podporo, deloma tudi zaradi svojih »nalog« pri »preseljevanju Judov«, Fedor Jaworow pa je prejel nagrado za zasluge, zlasti za svoje delo v dveh letih, »ko je pripadal posebnim enotam v Bełżecu, Sobibórju in Treblinki; njegovo vedenje je bilo v največje zadovoljstvo vseh«. Trawniki Alexej Milutin »je dolgo pripadal posebni enoti Treblinka in se tam vzorno vedel«.

+ + +

Globočnik, Höfle, Wirth in njihovi kolegi pri operaciji Reinhard so bili odgovorni za smrt približno 1,7 milijona Judov in neugotovljenega števila Romov, Poljakov in sovjetskih vojnih ujetnikov.¹⁴ Globočniku se je, vsaj sprva, zdelo to delo poživljajoče. Del stroke zagovarja tezo, da je navdih za operacijo, torej za poboj Judov najprej v okrožju Lublin in nato v Generalni guberniji, prišel od Globočnika samega, ne od Himmlerja. Čeprav o tem primanjkuje dokumentacije iz centra, pa je vendar vse preveč odgovornih na vse preveč koncentracijsko začelo hkrati posegati po uničevalni opciji, da bi lahko ovrgli sum, da je ta cilj dejansko izoblikovalo vrhovno vodstvo nacistov (Hitler, Himmler, Heydrich, Daluge), morda tudi določilo posebne zadolžitve in pozno poleti in jeseni 1941 čakalo na predloge, kako ga izpeljati. Po vsej verjetnosti se je vodstvo SS za začetek iztrebljanja Judov v Generalni guberniji odločilo septembra ali oktobra 1941, v okviru širšega konteksta Himmlerjevih in Globočnikovih načrtov germanizirati okrožje Lublin in Vzhodni prostor – začenši z mestom in okrajem Zamość.

Globočnik je imel v Himmlerjevih načrtih za okupirani Vzhodni prostor res pomembno vlogo. Himmler mu je, prepričan o njegovi hvaležnosti, lojalnosti, ideološki gorečnosti in izvirnem pristopu k reševanju problemov, zaupal začetne načrte za vzpostavitev oporišč SS in policije na okupiranem Vzhodu. Ta politika je zahtevala preselitev Poljakov, Judov in Ukrajincev z ozemelj, mišljenih za naseljevanje Nemcev. Globočnik je temo preučeval od jeseni 1940 in rekrutiral ekipe mladih esesovskih strokovnjakov – inženirjev, arhitektov, agronomov, strokovnjakov za naseljevanje, klimatologov itd. –, da bi naredili načrte za prihodnja oporišča, zaradi česar je vodja varnostne policije in SD v Lublinu po vojni izjavil, da je bilo »to, kar je naredil Globočnik, v zgodovini okupacije nekaj edinstvenega«.

Himmler je Globočnika za vodenje operacije Reinhard izbral, ker je bil prepričan o njegovi predanosti in o tem, da bo za izpolnitev naloge voljan uporabiti skrajne metode, ne glede na birokratske, tehnološke in človeške ovire. O njegovem zaupanju priča tudi dejstvo, da je na večer deportacij iz Lublina Franku in drugim celo predlagal, naj odstavijo okrožnega guvernerja Zörnerja in naj funkciji tako okrožnega guvernerja kakor voditelja SS in policije začasno opravlja Globočnik.

Ko je Himmler med obiskom v Lublinu julija 1942 ukazal pospešeno iztrebljanje Judov, je Globočnik pisal njegovemu oficirju za zveze s Hitlerjevim štabom Karlu Wolffu, da je hvaležen za »toliko novega dela«, ki bo izpolnilo »vse naše skrivne želje«. Globočnik je Himmlerja morda celo nagovarjal, naj izda to povelje, saj je uradniku v firerjevem kanclerskem štabu in nekdanjemu koordinatorju T4 Viktorju Bracku že prej izrazil zaskrbljenost, češ da bi morali »celotno judovsko operacijo izpeljati tako hitro, kakor je v človeški moči, da ne bi nekega dne obtičali na pol poti, če bi jo morali zaradi kakšnih težav ustaviti«. Dostopnost v Trawnikih izurjene pazniške sile ter izkušenih morilcev iz urada SSPF in evtanazijski program sta Globočniku ponudila potrebna orodja, da je izpeljal operacijo z grozovitim izidom. Zaradi minulih izkušenj je Himmler zahteval končno računovodsko poročilo o dragocenostih in imetju, pridobljenih v okviru operacije Reinhard, ki se je formalno končala 19. oktobra 1943. Nalogo je Globočnik željno sprejel, saj je hotel razbliniti vtis, da »v ekonomskih zadevah ne vzdržuje potrebnega reda«, Himmler pa mu je izrazil hvaležnost zaradi »zaslug za odlično in edinstveno delo«, ki ga je opravil »za celotno nemško ljudstvo«. Takrat je Globočnik že zapustil Lublin, njegov projekt »germanizacije« okraja Zamość pa je bil v razsulu. Med obiskom Lublina leta 1942 je Himmler odobril Globočnikov predlog, da bi mesto Lublin in okraj Zamość postala vezna člena v verigi nemških naselbin, ki bi se sčasoma povezala z bazo v baltskih državah in folksdojčerskimi skupnostmi v Transilvaniji. Globočnikov namen je bil s tem obročem »s poselitvijo obdati in sčasoma ekonomsko in biološko udušiti preostanek poljskega naroda na zahodnem mejnem območju«. S Himmlerjevim dovoljenjem je Globočnik preselitveni projekt začel jeseni 1942 s prisilno odstranitvijo skoraj 110.000 Poljakov in Ukrajincev iz 300 vasi v okrajih Zamość, Hrubieszów, Biłgoraj in Tomaszów Lubelski. Evakuirance je sprva nadomestilo okoli 9000 Nemcev iz Besarabije. Deportacije so izpeljale esesovske in policijske sile, ki so jih podpirali v Trawnikih izurjeni pomočniki. Slabo načrtovana operacija, izvedena s kaotično hlastnostjo in barbarsko brutalnostjo, je v okrožju Lublin zanetila pravo vojno. Okrožni guverner Zörner, ki ga Globočnik ni obveščal, je – ob Frankovi odobritvi – utemeljeval, da bo, če SS ne bo ustavila deportacij, to usodno tako za varnost kakor za kmetijstvo. Čeprav je Himmler Franka podučil, da se »zaradi teh namenov ne gre preveč vznemirjati«, je Globočnikova naseljevalna politika nedvomno prispevala k njegovi razrešitvi septembra 1943.

Obenem je Globočnik izgubljal nadzor nad trawniki. Avgusta 1943 je Glavni urad za gospodarske in administrativne zadeve SS (*SS-Wirtschafts- und*

Verwaltungshauptamt) uspešno prevzel trawniško izobraževalno taborišče in taboriščni sistem operacije Reinhard v okrožju Lublin. Trawniki so postali esesovsko izobraževalno taborišče, delovni taborišči v Trawnikih in Poniatowi pa podrejeni lublinskemu koncentracijskemu taborišču (Majdanek). Globočnikovemu nasledniku *SS-Gruppenführerju* Jakobu Sporrenbergu in Streiblu je nadzor nad izobraževalnim taboriščem in preostalimi 1500 izurjenimi pazniki za SSPF Lublin uspelo znova prevzeti pozimi 1944, potem ko je vodstvo SS, vznemirjeno zaradi judovskega odpora v Varšavi, Treblinki in Sobibórju, zgodaj novembra 1943 pod kodo operacija Žetveni festival pomorilo preostanek delovne sile operacije Reinhard. A takrat je Globočnik že zdavnaj zapustil Lublin.

Poleti 1943, ko je bila operacija Reinhard tako rekoč končana, okraja Zamość in Biłgoraj pa v popolnem neredu, se je Himmlerju zdelo preudarno Globočnika odpoklicati iz Lublina. Že januarja 1943 je generalporočnik SS Erich von dem Bach-Zelewski, Himmlerjev vodja protipartizanskih operacij, guvernerju Generalne gubernije Franku zagotovil, da bo dosegel Globočnikovo odstavitev. Čeprav je Frank njegovega starega sovražnika, okrožnega guvernerja Zörnerja, marca 1943 odpustil, Globočnik tudi z novim, generalporočnikom SS Richardom Wendlerjem, ki je bil po naključju Himmlerjev svak, ni vzpostavil nič boljših odnosov. Sedemindvajsetega julija 1943 je Wendler zahteval, naj Globočnika umaknejo iz Lublina, in se pritožil, da je njegova politika ponovnega naseljevanja »spektakularna napaka [...], tako da je rezultat preseljevanja prebivalstva sem in tja mogoče opisati samo kot svinjak«. Čeprav je Himmler svaka prosil, naj Globočniku odpusti njegova »prenagljena in nes pametna dejanja« in naj ceni »neznansko energijo in dinamiko tega moža, ki je za kolonizacijo Vzhoda ustvarjen kot nihče drug«, je Himmlerju verjetno odleglo, ko je predaja Badoglije vlade v Italiji 8. septembra rajhu ponudila priložnost, da okupira Italijo in prevzame nadzor nad njo. Šestnajstega septembra 1943 je Himmler Globočnika premestil v Trst kot višjega voditelja SS in policije za novovzpostavljeno Operativno cono Jadransko primorje. Čeprav je Globočnik gojil upe, da bo tudi v Trstu nadaljeval politiko iztrebljanja in naseljevanja v svojem slogu in je s seboj odpeljal del osebja iz operacije Reinhard in SSPF Lublin, so bile njegove policijske enote prešibke, položaj vermahta pa premočan in partizansko vojskovanje preveč konkretno, da bi se njegovo tamkajšnje delovanje lahko kosalo z »dosežkom« v Lublinu.

+ + +

Globočnikov vzpon v aparatu SS je temeljil tako na njegovi popolni predanosti nacionalsocializmu ter njegovima glavnima eksponentoma Hitlerju in Himmlerju kakor na njegovem okrutnem uresničevanju njunih želja o rasi in poselitvi v načrtovanem nemškem imperiju na vzhodu. Ta fanatična ideološka predanost je odsevala osebnostno, psihološko potrebo po tem, da bi dokazal, da spada v mitološki svet, ki ga je nacionalsocializem obljubljal svojim privržencem. To Globočnikovo predanost, ki je morda izviral iz njegovega, po nacističnih merilih spornega etničnega porekla, gotovo pa tudi iz težavnega značaja in navzkrižij z zakonom, ki so jih povzročili njegove nenavadne metode in vročekrvni temperament, sta tako Himmler kot Hitler opazila in cenila. Dejansko je sam Hitler vedno hvalil ljudi, ki so na lastno pobudo »vztrajno, trmasto, vendar tudi – kadar je bilo treba – neusmiljeno prepoznali interese Nacije«. Ko se je Globočnik 1. septembra 1939 označil za *Frontkämpferja*¹⁵ (prvoborca), je nedvomno mislil resno. Svoja uporniško in neodvisno držo je znal vedno utrditi, tako da je vzpostavil močno mrežo pristašev in oboroženih enot, ki jih je imel trdno pod nadzorom, hkrati pa je gojil tesne odnose z ljudmi na visokih položajih v SS. Zgolj kot gavljajter na Dunaju ni imel dostopa do teh orodij, zato je tam hitro plačal ceno. V okupirani Poljski je skušal najprej uporabiti folksdojčersko Samozaščito kot orodje, s katerim je lahko kljub rivalstvu in drugim preprekam izsilil svojo voljo. A Samozaščita je bila premajhna, njeni vodje pa celo po nacističnih merilih preveč skorumpirani, da bi lahko ohranjala Globočnikovo neodvisnost. Civilne oblasti so sčasoma izsilile njeno razpustitev. Z izobraževalnim taboriščem Trawniki in na videz neizčrpnim dotokom sovjetskih vojnih ujetnikov in civilistov iz Galicije, ki so bili pripravljene nemškemu rajhu služiti pri njegovi najbolj morilski politiki, pa je Globočnik pridobil tisto neodvisno policijsko bazo, s katero je lahko Himmlerju pomagal uresničiti njegovo strašno vizijo za okupirani Vzhod: SSPF Lublin je ob podpori v Trawnikih izurjenega osebja uspelo uničiti poljski judovski življ.

Povzeto po članku Petra Blacka »Odilo Globočnik, nacistična vzhodna politika in izvedba končne rešitve« (Odilo Globočnik, Nazi Eastern Policy, and the Implementation of the Final Solution, www.doew.at – Dokumentationsarchiv des österreichischen Widerstandes (zal.), Forschungen zum Nationalsozialismus und dessen Nachwirkungen in Österreich. Jubilejni zbornik za Brigitte Bailer, Dunaj 2012).

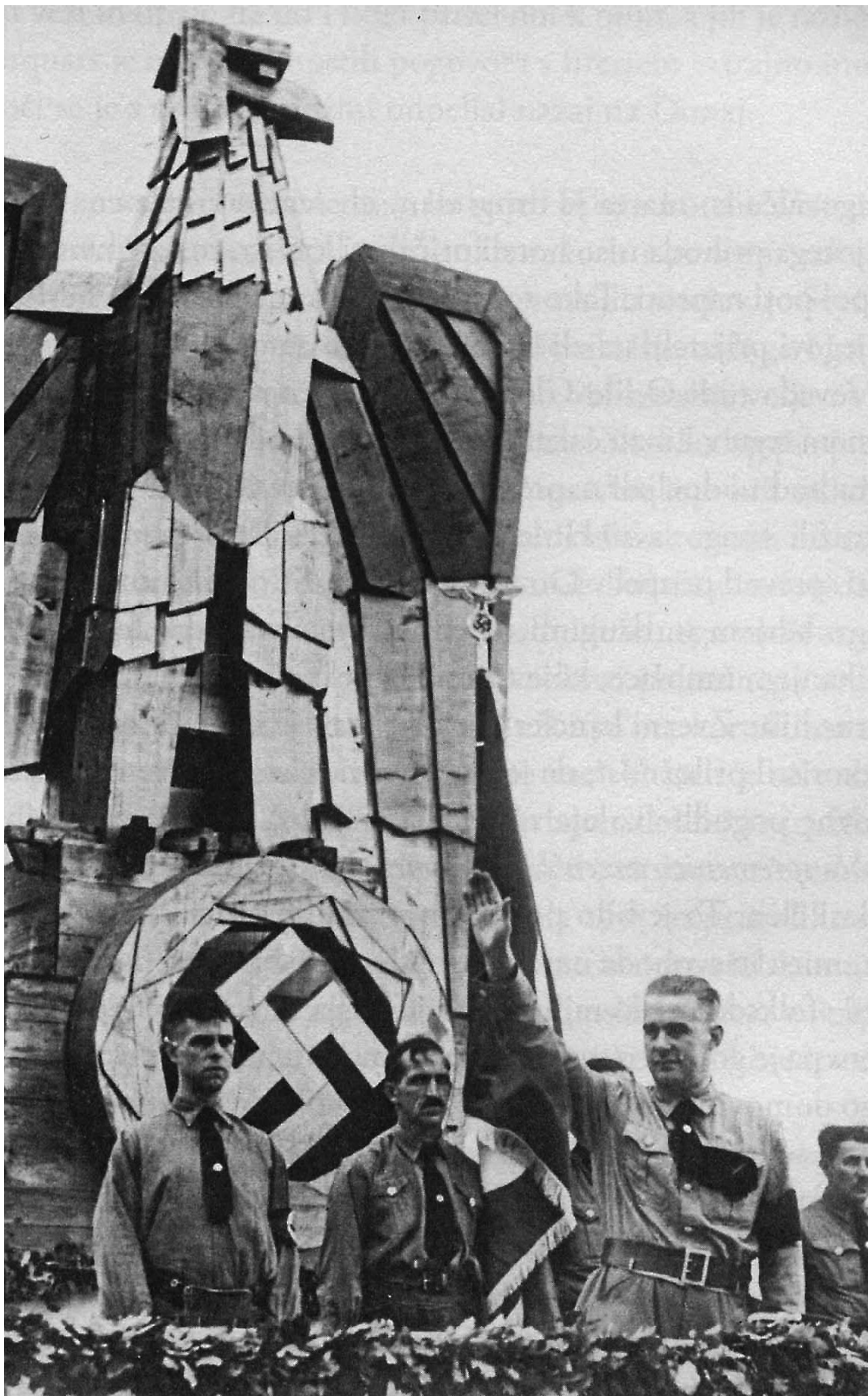
Prevedla in priredila Tina Malič.

¹² Himmler je, ne povsem prepričan, da bo Globočnik sam zmogel takšno računovodsko operacijo, 12. avgusta 1942 ukazal, naj plen operacije Reinhard prenesejo v WYHA, glavni urad za gospodarske in administrativne zadeve SS, ki bo odgovoren za nadaljnji transport v ustrezne agencije.

¹³ Podobno je bila za skladiščenje lastnine pomorjenih varšavskih Judov določena baraka v delovnem taborišču Poniatowa.

¹⁴ Nekateri strokovnjaki (Jicak Arad, Eugen Kogon) ocenjujejo, da sta SS in policija v okviru operacije Reinhard pobila 1,5 milijona Judov.

Dunaj, 1938

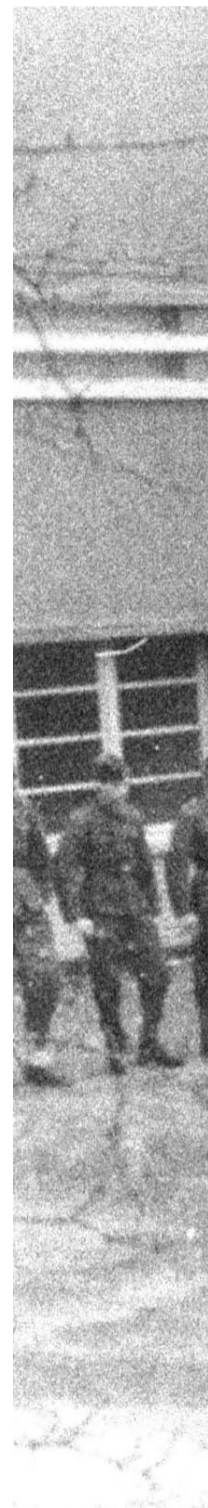
O D I L O G L O B O Č N I K V T R S T U

Trinajstega septembra 1943 je bil Odilo Globočnik imenovan za višjega voditelja SS in policije v Operacijski coni Jadransko primorje s sedežem v Trstu. Tukaj je spet srečal svojega »starega prijatelja« Friedricha Rainerja, ki je bil vrhovni komisar tega območja. Globočnika na Poljskem niso odstavili le zaradi njegovih sporov s civilno upravo niti ni bil nagrajen za svoje »dosežke« v okrožju Lublin! Himmler je v Trstu potreboval moža, ki je znal minimalna obstoječa sredstva nadomestiti s smislom za improvizacijo. Iz Lublina je Globočnik s seboj vzel toliko ljudi in materiala, kolikor ga je lahko dobil. Kljub temu pa na svojem novem delovnem območju ni bil prav zares srečen: delo naj bi bilo »veliko težje in uspehi tudi bolj pičli«. Predvsem je Globočnika motilo, da je »moral biti tako zelo politično uvideven« in da »ni mogel izbesneti vseh svojih moči«, kot je to lahko storil na Poljskem.

Kljub temu je poskušal tudi v Operacijski coni Jadransko primorje delovati čim bolj neodvisno od drugih služb – tudi vermahta. Možje, ki so bili udeleženi v operaciji Reinhard na Poljskem, so se na novem delovnem območju prav tako posvetili preganjanju Judov. Te so pred deportacijo v Auschwitz zaprli v prehodno taborišče Rižarna (Risiera di San Sabba) pri Trstu. Tam so hranili tudi pokradene vredne predmete. Taborišče pa je služilo predvsem kot zapor in morišče za pripadnike odporniškega gibanja v Istri. Kljub nekaterim drugačnim trditvam Rižarna ni bila izključno uničevalno taborišče. Tudi za Odila Globočnika že značilni megalomanski projekt ni umanjkal: 26. julija 1944 je Hitler ukazal »izgradnjo zalednega pozicijskega sistema v severni Italiji«. Vodil naj bi jo Rainer kot vrhovni komisar. Ta je Globočnika imenoval za svojega »splošnega zastopnika za celotno organizacijo pozicijske gradnje«. Globočnik se je v tej vlogi očitno dobro počutil, kajti Rainer ga je predlagal za odlikovanje nemški srebrni križ, ker je dnevno mobiliziral »120.000 delovnih moči«. Ta številka pa je gotovo občutno previsoka.

V zadnjih mesecih vojne Globočnik ni več živel v ogroženem Trstu, temveč v varnejšem Čedadu. Od tam se je začel umikati čez prelaz Plöcken. Četrtega maja 1945 je imel v kraju Koča-Muta (Kötschach-Mauthen) bodrilen govor, v katerem se je navezal na dogodke iz leta 1915: »Ni razloga za skrb«, ker se »bliža dovolj čet«, da »ustavijo Britance, kot nam je uspelo tudi leta 1915 proti Italijanom«.

Vendar Globočnik očitno ni bil več tako zelo prepričan o končni zmagi, kajti iz Ziljske doline je odšel proti Celovcu. Od tam je pobegnil do planšarske kočje na območju Belega jezera (Weissensee), kjer je srečal Friedricha Rainerja, Ernsta Lercha in še tri člane svojega urada. Skupino naj bi »mlajše ženske, ki so poznale tiste kraje«, odpeljale do kočje, od koder bi morala nadaljevati pot v Italijo. Takrat je v Dravski dolini obstajal »krog ljudi, ki so skrivali zasledovane nacionalsocialiste in jim pomagali pri pobegu«. Do tega pa ni več prišlo. Enaintridesetega maja 1945 zjutraj so skupino Rainer/Globočnik zajeli Britanci in jo odvedli v Špatrjan (Paternion). Tam se je Odilo Globočnik okoli 11.30, po prvem zaslišanju, zastrupil s ciankalijem. Globočnika bi gotovo izročili Jugoslaviji ali Poljski, kjer bi mu sodili. Takšen postopek bi ga soočil z njegovimi zločini, kar ga je – skupaj z zahtevo Heinricha Himmlerja, da mora vsakdo, ki ve za pomor Judov, svoje védenje nesti s seboj v grob – vodilo v samomor.

Gorica, 1944

Po odlomku iz knjige Siegfrieda J. Pucherja »... vodstveni kader gibanja«: Odilo Globočnik, borec za »anšlus«, izvršitelj holokavsta («... in der Bewegung führend tätig»: Odilo Globočnik, Kämpfer für den »Anschluß« Vollstrecker des Holocaust), založba Drava, Celovec 1997.

Prevedla in priredila Urška Brodar.

Trst, 1943

Gorica, 1944

Trst, 1944

Trst, 1945

Lublin, 1940

Horyszów, 1942

IZ
G L O B O Č N I K O V E G A
P O R O Č I L A
H I M M L E R J U
O O P E R A C I J I
R E I N H A R D ¹⁶

Trst, 5. januar 1944

Višji voditelj SS in policije v Operacijski coni
Jadransko primorje
Gl./Go. Št. 1/44

Strogo zaupno

državnemu vodji SS in notranjemu ministru
Heinrichu Himmlerju,
Berlin

Državni vodja!

Pridržal sem si pravico, da Vam predložim poročilo o gospodarskem poteku operacije Reinhardt, kot ste mi, državni vodja, ukazali v pismu z dne 22. septembra, 1943. Končno poročilo bi Vam sicer moral predati najpozneje do 31. decembra 1943.

Vendar so me tudi zasluge in priznanja, ki sem jih prejel za operacijo, gnale, da Vam, državni vodja, poročam o gospodarski plati, iz česar bo razvidno, da je bilo delo tudi v tem pogledu opravljeno zgledno. Čeprav generalporočnik SS Pohl še ni utegnil prevzeti vseh zadev, upam, da vam bodo ti podatki pomagali pri tem, da me boste odvezali odgovornosti.

Temeljiti zaključni račun in odveza od odgovornosti sta potrebna zato, ker sem to dejavnost v okviru SS izvedel jaz. Postopek morajo ustrezno končati pristojne službe rajha. Za kaj takšnega je bila operacija Reinhardt preveč nevarna.

Za nameček se nad menoj kopičijo oblaki prezira, ki namigujejo, da gospodarskih zadev nimam urejenih, kot je treba. Glede na to moram predložiti neizpodbitne dokaze, da ni tako.

Celotni obračun je sestavljen iz dveh delov:

1.) Gospodarski del operacije Reinhardt s podtočkama

a) obračun in dostava zaseženega premoženja in

b) obračun premoženja, pridobljenega z delom.

2.) Gospodarska skupnost priseljencev, katere gospodarjenje je prav tako slonelo na mojem delu, ki odslej prehaja v roke civilistov.

Pri celotnem obračunu operacije Reinhardt ne smemo pozabiti čim prej uničiti knjigovodskih listin in dokumentov, povezanih z opravljenimi deli, ker so dokumenti o vseh drugih delih v tej zadevi že uničeni.

Kar zadeva Gospodarsko skupnost priseljencev, ni pomemben zgolj finančni red, temveč tudi predaja poslov, pri kateri bi institucija ostala v rokah naseljencev.

Šele ko me razrešite obeh zadev, bo moja funkcija za oba primera izničena.

Državni vodja, prosim Vas, da določite rok, v katerem moramo glede na zbrane podatke predložiti dokončen obračun.

Pridržal sem si pravico, da kopijo pisma pošljem generalporočniku SS Pohlju.

Heil Hitler!

Vaš vdani

[podpis] Globočnik

+ + +

[žig] Osebni štab, Državni vodja SS, prejeto: 18. januar 1944
Številka 1851/44

Strogo zaupno

4 kopije

1. kopija

Gospodarski vidik operacije Reinhardt.

Povzet v skladu s posebno nalogo »G« Glavnega urada za gospodarske in administrativne zadeve SS, ki jo še naprej vodim in katere nisem odvezan:

Celotna operacija Reinhardt je razdeljena na štiri dele:

A) Izselitev samo

B) Izkoriščanje delovne sile

C) Izkoriščanje lastnine

D) Zaplemba skritih dragocenosti in nepremičnin

A. Izselitev.

Je izvedena in zaključena.

Pogoj je bil, da z metodično in pravilno obravnavo s številčno šibkimi močmi, ki so nam bile na voljo, zajamemo ljudi in pri tem vojaški proizvodnji povzročimo čim manjšo gospodarsko škodo.

To nam je v celoti uspelo. Do večje škode je prišlo zgolj v Varšavi, kjer je bil izgon zaradi napačne presoje dejanskega stanja izpeljan z napačno metodo.

Operacije v Lodžu nisem več izpeljal jaz, saj sem bil premeščen.

Opremo in sredstva, potrebna za izvedbo akcije, ki veljajo za lastnino rajha in ki so bila na voljo ustanovam, smo povsem odstranili. Za potrebe nadzora smo v vsakem taborišču postavili manjšo kmetijo, na kateri deluje strokovnjak. Za vzdrževanje kmetije mu je treba redno izplačevati rento.

B. Izkoriščanje delovne sile.

Celotna delovna sila je bila zaprta v taboriščih, kamor smo prestavili vse potrebno za vojaško proizvodnjo.

V ta namen smo morali vzpostaviti naslednje pogoje:

1.) Postavitev vseh bivalnih taborišč.

2.) Postavitev delavnic z vso delovno opremo, denimo postavitev strojev, ureditev preskrbe z električno energijo itd.

3.) Organizacija preskrbe s pomočjo vodij tehničnih obratov in postavitvijo kmetij v bližini taborišč.

4.) Pridobitev opreme za ureditev ustreznih sanitetnih in higienskih razmer.

5.) Varnostni ukrepi so obsegali:

a.) Ustrezne temeljne varnostne smernice

b.) Zagotavljanje varnosti znotraj taborišča

c.) Ustrezen nadzor.

Vzpostavili smo ekipe stražnikov SS, ki so jih vodili Nemci. Večina je svoje naloge opravila neoporečno.

Zaradi vključevanja nemških paznikov iz koncentracijskih taborišč so ekipe stražnikov postale bolj zanesljive.

d.) Neoporečno varnost, ko je nadzor nad taborišči prevzel oddelek za koncentracijska taborišča Glavnega urada za gospodarske in administrativne zadeve SS.

6.) Obširno izobraževanje nemškega vodstvenega kadra je omogočilo ustrezno in sistematično obravnavo. Izkazalo se je, da so se delovne zmogljivosti Judov v taboriščih nenehno povečevale.

7.) Z vzpostavitvijo vodenja in poslovanja tovarniških obratov smo zagotovili tehnično in prodajno plat delovanja.

S tem namenom smo ustanovili podjetje »Osti« kot drugo izpostavo Nemških tovarn orožja (*Deutsche Ausrüstungswerke - DAW*).

Postavili smo vsega skupaj 18 obratov; načrtovali smo jih še več. Na voljo je bilo 52.000 delavcev.

Zaradi takšnih delovnih razmer smo lahko sprejeli nujna naročila Oborožitvenega inšpektorata in ministra za oboroževanje Speera in nadomestili bombardirane tovarne.

Povpraševanje obeh uradov je bilo veliko.

Podjetji »Osti« in DAW sta bili pod mojim osebnim poveljstvom, druga podjetja, denimo tovarno letal Heinkel, pa sem samo nadzoroval.

Priloga 1 vsebuje tovarniška poročila in poročila o prihodku.

Število naročil je bilo tolikšno, da je bilo podjetje DAW polno zasedeno do marca, druge tovarne pa so imele dovolj dela za dva ali tri mesece.

C. Izkoriščanje lastnine.

Izkoriščanje lastnine v Operaciji Reinhardt I je bilo dokončano, kot je prikazano v prilogi 2.

D. Zaplemba skritih dragocenosti.

Zaplemba skritih dragocenosti in nepremičnin se deli na: 1.) Lastnino, denimo stroje, surovine itd., ki smo jo prek podjetja »Osti« predali arijcem.

Dosedanji izplen znaša 6,3 milijona rajhsmark (RM), zbranih bo še nadaljnjih 7 do 8 milijonov.

Takšna zaplemba ima še eno prednost, saj je vključevala tudi vse tiste, ki so s pomočjo Judov postavili obrate in tovarne in tako z lahkoto obogateli.

2.) Zaplemba judovskega premoženja doma in v tujini; taboriščnikom je bilo zaukazano, da svoje pravice do imetja odstopijo »Ostiju«, ki je izvedel izterjavo.

V prvem poskusu so odstopili pravice do 11.000.000 zlotov, od česar jih je bilo mogoče izterjati najmanj polovico. Ker pa smo ugotovili, da so denar skrivali tudi v tujini, bi lahko operacija rajhu prinesla dragocene tuje valute.

3.) Nepremičnine, ki so jih ocenili na Uradu za nepremičnine Generalne gubernije.

Vse zgoraj navedeno je ob mojem odhodu delovalo brez pripomb. Ker sem od državnega vodje SS že julija 1943 dobil namig, da bom med letom morda premeščen, sem se takoj lotil ureditve in konsolidacije organizacije, ki sem jo ustanovil. S tem namenom sem jo v celoti predal Glavnemu uradu za gospodarske in administrativne zadeve SS.

Izvedeni so bili naslednji ukrepi:

1.) 13. 8. 1943 je poveljstvo nad taboriščem Trawniki prevzel generalporočnik SS Pohl (glej pismo 13. 8. 43 - Oznaka: Chef A/Fr./S - priloga 3).

2.) 7. 9. 43 smo se v pogovoru pri generalporočniku SS Pohlju dogovorili za prehod desetih delovnih taborišč SS v okrožju Lublin pod Koncentracijsko taborišče Lublin kot njegovih podružnic. Dogovorili smo se tudi za predajo nadaljnjih delovnih taborišč na območju Generalne gubernije. Vodji Koncentracijskega taborišča Lublin smo posredovali ustrezna naročila. Do pogovora je prišlo med obiskom generalporočnika SS Krügerja in polkovnika SS Schella (glej dokument z oznako Chef SS-WVHA z dne 7. 9. 43 - D II/L) (priloga 4) (referenčna številka 29 Ma./F.)

3.) Neposredno po tem je poveljnik Koncentracijskega taborišča Lublin v pismu s 14. 9. 43 obvestil delovna taborišča SS, da so postala zunanje izpostave Koncentracijskega taborišča Lublin.

Med drugim so v koncentracijskih taboriščih začeli mešati paznike drugih ras s pazniki rajha.

4.) 22. 10. 43 me je generalporočnik SS Pohl obvestil, da je Urad D [Inšpektorat koncentracijskih taborišč op. p.] prevzel naslednja delovna taborišča:

1) Staro letališče Lublin

2) Delovno taborišče SS Trawniki

3) " " Poniatowa

4) Prisilno delovno taborišče in tovarne SS v Radomu

5) " " " Budzyno

6) Glavno taborišče Krakov-Placow

7) DAW, Lublin

8) Skladišča orožja v Lembergu.

5.) Generalporočnik Pohl me je v pogovoru 22. 10. 43 obvestil, da bo moje mesto poslovodje v podjetju »Osti« prevzel namestnik poslovodje, imenovali pa bodo novega namestnika.

Zagotovil mi je, da bom razrešen svojih dolžnosti.

Svojemu nasledniku sem vse podrobno razložil in ga opozoril na nadzorno dolžnost in obveznost.

S tem sem ustvaril vse pogoje za uspešen nadaljnji potek operacije.

Za varnostne razmere je bilo poskrbljeno, zagotavljala pa so jih vodstva koncentracijskih taborišč.

Do danes še nisem bil odvezan odgovornosti.

3. 11. 1943 so bili delavci premešчени iz delovnih taborišč, dela pa ustavljena.

Vodstvo taborišč o tem ni bilo obveščeno, čeprav je to njegova odgovornost. Sam sem bil pri nadzoru oviran.

Vodstvu taborišč sem naročil, naj naredijo zaključno bilanco in nadaljujejo obravnavo naročil.

Dan pred izpraznitvijo taborišč se je general Schindler s krakovskega Oborožitvenega inšpektorata na podlagi privolitve generalporočnika SS Krügerja z vodji taborišč dogovoril, da:

a) bodo delovna taborišča v prihodnje dobila več orožarskih naročil

b) bo za delo v tovarnah orožja prispelo dodatnih 10.000 Judov, kot je bilo zagotovljeno 2. 11.

Dogovora nismo mogli izpolniti.

[podpis] Globočnik
Generalporočnik SS
in generalporočnik policije

+ + +

Izročeno premoženje iz operacije Reinhardt

Naslednje premoženje iz operacije Reinhardt je bilo predano Glavnemu uradu za gospodarske in administrativne zadeve SS v Berlinu, ki ga je nato posredoval Reichsbanki oz. Ministrstvu za gospodarstvo:

a) Znesek rajhsmark v skupni vrednosti	53.013.133,51 RM
b) Devize v bankovcih iz najpomembnejših držav sveta (še posebej bode v oči pol milijona dolarjev) v skupni vrednosti	1.452.904,65 RM
c) Devize v zlatih kovancih v skupni vrednosti	843.802,75 RM
d) Plemenite kovine (približno 1.800 kg zlata in približno 10.000 kg srebra v palicah) v skupni vrednosti	5.353.943,00 RM
e) Druge dragocenosti, denimo nakit, ure, očala itd. (omeniti velja število ur: 16.000 delujočih in okoli 51.000 potrebnih popravila, ki smo jih razdelili med vojake) v vrednosti	26.089.800,00 RM
f) Približno 1.000 vagonov tekstila v skupni vrednosti	13.294.400,00 RM
Skupaj:	100.047.983,91 RM

1000 vagonov tekstila in približno 50 odstotkov zgoraj omenjenega premoženja, ki ga še moramo prešteti in oceniti, je shranjenih v tukajšnjih skladiščih. Omeniti moram, da ocenjene vrednosti premoženja temeljijo na uradnih menjalnih tečajih oziroma cenah, ki pa bi morale biti na prostem trgu v tujini veliko višje, denimo pri prodaji dragih kamnov ali plemenitih kovin, saj je vlaganje v izdelke, katerih vrednost ne niha, veliko večje v tujini kot pri nas. Poleg tega bi s prodajo v tujini pridobili devize. Oceno smo izvedli zaradi lažje predstave o vrednosti zaseženega premoženja. Vsesplošno pa ocena ni odločilnega pomena. Zaseženo premoženje ima tolikšno vrednost predvsem zato, ker nam je uspelo pridobiti veliko količino prepotrebnih surovin, obenem lahko pridobimo tuje valute, v zameno zanje pa lahko oblasti znova kupijo surovine.

[podpis] Globočnik
Generalporočnik SS
in generalporočnik policije

Priložen podroben seznam.

+ + +

[Žig] Osebni štab državnega vodje SS Ref. št. Zaupno/115

Seznam judovske lastnine, pripravljene na odvoz do 3. 2. 1943, prikaz vrednosti

1.) Blagajniška gotovina:			15.931.722,01 RM
Predano ekonomu SS v Krakovu			31.500.000,00 RM
Višji gospodarski in administrativni urad SS v Berlinu (Reichsbanka)			5.581.411,50 RM
			53.013.133,51 RM
2.) Devize v bankovcih:		Menjalni tečaj	
Ameriški dolarji	505.046,00	2,50	1.262.615,00 RM
Palestinski funti	1.069,00	9,30	9.941,70 RM
Pengi	16.435,00	0,60	9.861,00 RM
Rublji	294.070,00	0,10	29.407,00 RM
Angleški funti	3.822,00	9,30	35.544,60 RM
Kanadski dolarji	3840,75	2,50	9.601,87 RM
Pezete	131,00	2,40	314,40 RM
Češke krone	789.630,00	0,10	78.963,00 RM
Francoski franki	22.767,50	0,05	1138,37 RM
Brazilski franki	8,00	0,09	0,72 RM
Južnoafriški funti	28 ¹⁰ /00	4,40	125,40 RM
Turški funti	5,50	1,90	10,45 RM
Nizozemski guldni	1.720,00	1,33	2.287,60 RM
Švicarski franki	7.530,00	5,80	4.367,40 RM
Lire	883,00	0,13	114,79 RM
Leji	100,00	0,01	1,00 RM
Avstralski funti	15 ¹⁰ /00	2,50	38,75 RM
Leji	13.486,00	0,02	269,72 RM
Egiptovski funti	4 ¹⁰ /00	4,40	19,80 RM
Belge	4.203,00	0,40	1.681,20 RM
Lati	10,00	0,10	1,00 RM
Argent. pesi	90,00	1,00	90,00 RM
Parag. pesi	10,00	0,60	6,00 RM
Švedske krone	455,00	0,60	273,00 RM
Norveške krone	165,00	0,60	99,00 RM
Dinarji	30,00	0,05	1,50 RM
Karbovanci	1.555,00	0,10	155,50 RM
Slov. krone	59.608,75	0,10	5.960,88 RM
Litasi	140,00	0,10	14,00 RM
			1.452.904,65 RM
3.) Devize v zlatih kovancih:		Menjalni tečaj	
Ameriški dolarji	116.425,00	4,20	488.985,00 RM
Rublji	91.362,00	2,15	196.428,30 RM
Angleški funti	3.822,00	20,40	77.969,00 RM
Avstrijske krone	30.940,00	0,85	26.299,00 RM
Avstrijski šilingi	1.975,00		1.185,00 RM
Dukati	2.366,00	10,00	23.660,00 RM
Finske marke	20,00	1,00	20,00 RM
Rajhsmarke	12.730,00	1,00	12.730,00 RM
Zloti	1.080,00	0,50	540,00 RM
Danske krone	230,00	0,52	119,60 RM
Češki dukati	2,00	10,00	20,00 RM
Portugalski reisi	15.000,00	1,00	150,00 RM
Pezete	25,00	1,50	37,50 RM
Francoski franki	8.005,00	1,62	12.968,10 RM
Južnoafriški funti	2,00	20,40	40,80 RM
Turški funti	47,00	3,50	164,50 RM
Nizozemski guldni	315,00	17,00	535,50 RM
Švicarski franki	490,00	16,50	404,25 RM

3.) Devize v zlatih kovancih:		Menjalni tečaj	
Lire	1.210,00	0,50	605,00 RM
Avstralski funti	6 ¹⁰ /00	20,40	172,60 RM
Leji	1.140,00	0,50	570,00 RM
Belge	140,00	0,50	70,00 RM
Švedske krone	20,00	11,20	22,40 RM
Norveške krone	3,50	11,20	39,20 RM
Dinarji	30,00	0,50	15,00 RM
Kubanski pesi	10,00	4,20	42,00 RM
Albanski franki	20,00	0,50	10,00 RM
			843.802,75 RM

4.) Žlahtne kovine:			
1.775,46 kg	zlata v palicah	po 2.784,00 RM	4.942.870,00 RM
9.639,34 "	srebra v palicah	po 40,00 RM	385.573,00 RM
5,10 "	platine	po 5000,00 RM	25.500,00 RM
			5.353.943,00 RM

5.) Druge vrednosti:			
5 kos.	zlatih tehničnih svinčnikov	po 30,00 RM	150,00 RM
17 "	zlatih nalivnih peres	po 70,00 RM	1190,00 RM
4 "	ženskih platinastih ur	po 300,00 RM	1.200,00 RM
2.894 "	zlatih moških žepnih ur	po 500,00 RM	1.427.000,00 RM
578 "	zlatih moških zapestnih ur	po 300,00 RM	173.400,00 RM
7.313 "	zlatih ženskih zapestnih ur	po 250,00 RM	1.828.250 RM
19 "	platinastih škatlic za ure z bril. in diamanti	po 1000,00 RM	19.000,00 RM
280 "	zapestnic z bril. in diam.	po 3500,00 RM	980.000,00 RM
6.245 "	moških zapestnih ur	po 10,00 RM	62.450,00 RM
13.455 "	moških žepnih ur	po 20,00 RM	269.100,00 RM
1 "	zlatih moških ur z bril.	po 600,00 RM	600,00 RM
179 "	ženskih zlatih ur z bril. in diam.	po 600,00 RM	107.400,00 RM
7 "	zlatih ženskih naprstnih ur	po 150,00 RM	1.050,00 RM
4 "	ženskih ur z biseri na verižici	po 200,00 RM	800,00 RM
394 "	ženskih ur na verižici z bril.	po 600,00 RM	236.400,00 RM
228 "	ženskih ur iz platine in z briljanti	po 1.200,00 RM	273.600,00 RM
293 "	zlatih ženskih ur na verižici	po 250,00 RM	73.250,00 RM
22.324 "	očal	po 3,00 RM	66.972,00 RM
3 pari	manšetnih gumbov z bril.	po 150,00 RM	450,00 RM
11.675 kos.	zlatih prstanov z bril. in diam.	po 1.500,00 RM	11.675.000,00 RM
7.200 "	ženskih zapestnih ur	po 10,00 RM	72.000,00 RM
40 "	zlatih broš	po 350,00 RM	14.000,00 RM
1.399 parov	zlatih uhanov z bril.	po 250,00 RM	349.750,00 RM
169 kos.	kravatnih igel z bril. in diam.	po 100,00 RM	16.900,00 RM
1.974 "	zlatih broš z bril. in diam.	po 2.000,00 RM	3.948.000,00 RM
27 "	zlatih zapestnic z bril. in diam.	po 250,00 RM	6.750,00 RM
49 kg	biserov		4.000.000,00 RM
7.000 kos.	nalivnih peres	po 10,00 RM	70.000,00 RM
130 "	posameznih velikih briljantov	po 1.000,00 RM	130.000,00 RM
2 "	ogrlic z bril. in diamanti	po 1.500,00 RM	3.000,00 RM
1 "	zlatih škatlic za cigarete	po 400,00 RM	400,00 RM
1 "	škatlic iz biserovine		20,00 RM
3 "	zlatih pudrnic	po 50,00 RM	150,00 RM
2 "	opernih kukal iz biserovine	po 50,00 RM	100,00 RM
1,44 kg	koral		150,00 RM
51.370 kos.	ur, potrebnih popravila	po 5,00 RM	256.850,00 RM
1.000 "	tehničnih svinčnikov	po 3,00 RM	3.000,00 RM
350 "	brivnikov	po 2,50 RM	875,00 RM
800 "	žepnih nožev	po 1,00 RM	800,00 RM
3.240 "	denarnic	po 1,50 RM	4.860,00 RM
1.315 "	aktovk	po 2,50 RM	3.287,50 RM
1.500 "	škarij	po 0,50 RM	750,00 RM
230 "	žepnih svetilk	po 0,50 RM	115,00 RM
2.554 "	budilk, potrebnih popravila	po 3,00 RM	7.662,00 RM
160 "	delujočih budilk	po 6,00 RM	960,00 RM
477 "	sončnih očal	po 0,50 RM	238,50 RM
41 "	srebrnih škatlic za cigarete	po 30,00 RM	1.230,00 RM
230 "	kliničnih termometrov	po 3,00 RM	690,00 RM
			26.089.800,00 RM

6.) Tekstil:			
462 vagonov	cunj	po 700,00 RM	323.400,00 RM
251 "	perja	po 10.000,00 RM	2.510.000,00 RM
317 "	oblačil in spodnjega perila	po 33.000,00 RM	10.461.000,00 RM
			13.294.400,00 RM

Skupaj

1. Predana gotovina	53.013.133,51 RM
2. Devize v bankovcih	1.452.904,65 RM
3. Devize v zlatih kovancih	843.802,75 RM
4. Žlahtne kovine	5.353.943,00 RM
5. Razno	26.089.800,00 RM
6. Tekstil	13.294.400,00 RM
100.047.983,91 RM	

[podpis] Wipperrn
Major SS

Lublin, 27. februar 1943

Stanje naročil v industrijskih obratih
delovnih taborišč SS v okrožju Lublin,
3. november 1943

I. Celotno stanje naročil po gospodarskih obratih:

1) Ostindustrie G.m.b.H. (»Osti« ali Vzhodna industrija, d. o. o.), Lublin	5.552.700,00 ZL pril. 1
2) Deutsche Ausrüstungswerke (Nemške tovarne orožja), Lublin	7.989.000,00 ZL " 2
3) Tekstilna tovarna Poniatowa	13.000.000,00 ZL " 3
4) Krznarstvo Trawniki	4.536.000,00 ZL " 4
	<hr/>
	31.077.700,00 ZL (2)

II. Celotno stanje naročil se deli na naslednje proizvodne skupine:

Les	5.728.000,00 ZL
Kovina	4.171.000,00 ZL
Tekstil	10.338.200,00 ZL
Usnje	1.970.000,00 ZL
Krznarstvo	4.816.000,00 ZL
Drugo (3)	4.054.500,00 ZL
	<hr/>
	31.077.700,00 ZL

(2) Ker gre skoraj v celoti za vprašanje mezdnih pogodb, številke v zvezi z naročili v glavnem predstavljajo samo plače in administrativne stroške. Če bi koncerni imeli lastno proizvodnjo, bi bila dejanska vrednost proizvodnje vsaj za 50 % večja.

(3) Pod druge proizvodne skupine spada strnjeno med drugim: pridobivanje šote oz. koksa za generatorje, edina tovarna strešne lepenke v Lublinu, dve urarni, ena tovarna krtač, največja predelovalnica ščetin v Generalni guberniji, proizvodni pletarski obrati za košare in slamo, tiskarna, proizvodni obrat betonskih kosov za taboriščne barake.

[podpis] Globočnik

Stanje naročil v podjetju »Osti«
ali Vzhodna industrija, d. o. o.,
Lublin, 3. november 1943

Tovarna	Naročila	Naročnik	Skupaj v zlotih	Od tega naročila vermahta v zlotih	Civilna naročila v zlotih
II Kop šote Dorohucza	1) 420 t šote-koksa	Waffen-SS	210.000,00	210.000,00	
	2) 4,5 t katrana	DAW	4.500,00		4.500,00
III Tovarna krtač, predelovalni-ca ščetin, pletarstvo	1) 724.000 kos. različnih čopičev in krtač	WBA., Berlin	1.592.000,00	1.392.000,00	200.000,00
	2) Popravila 135.000 kos. košar za strelivo	HWL II Waffen-SS idr.	216.000,00	216.000,00	
	3) 15.000 kg ščetin za obdelavo	Skladišče streliva Lublin Različne dostave mornarici in zasebnim podjetjem	210.000,00	105.000,00	105.000,00
V Mehanske in druge tovarne v Lublinu	1) Proizvod. 1,5 mio netilk	Mornarica (Urad za načrtovanje)	1.350.000,00	1.350.000,00	
	2) Proizvod. 4,5 mio zaponk	Kozaška divizija (vermaht) idr.	1.620.000,00	1.620.000,00	
	3) Popravila 37.500 pločevinastih posod	Skladišče streliva, Lublin	150.000,00	150.000,00	
	4) Razstav. 3.000 topov	Luftwaffe (Urad za načrtovanje)	40.000,00	40.000,00	
	5) Popravila 15.000 avtomobilskih rezervnih delov	HKP Lublin	75.000,00	75.000,00	
	6) Popravila okoli 3.000 zapestnih ali stenskih ur i. dr. različna popravila	Mornarica in zasebna podjetja	60.000,00	15.000,00	
	7) Priprava 18.000 izdelkov vojaške opreme	Tovarna Kienle Stuttgart za vermaht	25.200,00	25.200,00	45.000,00
			<hr/>	<hr/>	<hr/>
			5.552.700,00	5.198.200,00	354.500,00

Zgornje številke za naročila poleg tekočih stalnih naročil vključujejo zgolj številke za tri mesece.

Popis stanja naročil
Nemških tovarn orožja v Lublinu,
3. november 1943

Proizvodna skupina	Skupaj v zlotih	Od tega naročila vermahta v zlotih	Civilna naročila v zlotih
Les	5.728.000,00	3.899.200,00	1.828.800,00
Kovina	151.000,00	130.000,00	21.000,00
Tekstil	28.000,00	14.000,00	14.000,00
Usnje	660.000,00	570.000,00	90.000,00
Drugo	1.422.000,00	162.000,00	1.260.000,00
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	7.989.000,00	4.775.200,00	3.213.800,00

Opomba: Zgornje številke za naročila poleg tekočih stalnih naročil vključujejo zgolj številke za tri mesece.

Nemške tovarne orožja so bile najbolj razvita tovarna.

41 arijcev na vodilnih položajih je nadzorovalo 5.445 judovskih delavcev, ki so v prvih desetih mesecih leta 1943 delali 1,115 milijona delovnih dni. Stanje v blagajni: 31.000.000 zlotov.

Predelava lesa je bila v ospredju, govorimo o 7.600 m² lesa.
 Izdelanih je bilo 337.250 parov čevljev, z novo dodano čevljarno pa naj bi številka narasla na 450.000 parov.
 V tem času je bilo izdelanih 331.700 m² strešne lepenke.
 Z nakupom lastne industrijske žage bi se predelava lesa znatno razširila, stranske proizvode pa bi lahko uporabili za proizvodnjo lesnega plina in izdelavo oglja; ob tem bi proizvedeni katran znova uporabili za proizvodnjo strešne lepenke.
 Pomembni sta še proizvodnja 2.500 vojaških šotorov in mesečna priprava 25.000 kosov embalaže.
 Popravljenih je bilo 71.000 nahrbtnikov in naramnih torb.
 Razstavljenih je bilo 5.000 optičnih instrumentov.
 Popravljenih je bilo 1.270 motornih vozil.

Proizvodnja v letu 1944 naj bi bila:

Sečnja 20.000 m ³	
Izdelava opreme za bivanje	15.000 kosov
Vrata, okna, police	20.000 kosov
Bivalni šotori	5.000 kosov
Popravila embalaže	250.000 kosov
Leseni podplati	6.000 kosov
Ročaji za krtače	4.800.000 kosov
Lesni plin	20.000 m ³
Oglje	4.500 kg
Strešna lepenka	2.000.000 m ²

Delovna zmogljivost se najbolje kaže v tem, da 312 delovnih skupnosti roko-delcev v Generalni guberniji ni imelo niti dvakrat večjega priliva kot zgolj podjetje Nemške tovarne orožja (DAW).

83 % naročil je bilo izvedenih za vermaht in 17 % za civilni sektor.

Priloga 3

Poročilo o stanju naročil tovarne tekstila
 Poniatowa 3. novembra 1943

Proizvodna skupina	Naročila	Naročnik	Skupaj v zlotih	Od tega naročila za vermaht v zlotih	Civilna naročila v zlotih
Tekstilna naročila	Proizvodnja in popravilo 1.530.000 kosov oblačil vseh vrst	Vermaht, predvsem moška oblačila. Varšava in Posen in ženska oblačila, Berlin in civilna podjetja	10.285.000,00	7.200.000,00	3.085.000,00
Krznena oblačila	Proizvodnja 28.100 kosov različnih krznenih oblačil	Vermaht	280.000,00	280.000,00	
Usnjeni izdelki	Proizvodnja 132.000 kosov oz. parov usnjenih izdelkov različnih vrst	Vermaht	1.310.000,00	1.310.000,00	
Železo	Proizvodnja matic	Delovni sindikat štaba nemške vojske	725.000,00	725.000,00	
Beton	Proizvodnja 20.200 barak iz armiranega betona	Speerovo Ministrstvo za oboroževanje	400.000,00	400.000,00	
			<u>13.000.000</u>	<u>9.915.000,00</u>	<u>3.085.000,00</u>

Opomba: Zgornje številke za naročila poleg tekočih stalnih naročil vključujejo zgolj številke za tri mesece.

+ + +

Priloga 2

Provizorična bilanca stanja operacije »Reinhardt«, Lublin, za 15. decembra 1943

V času operacije »Reinhardt«, Lublin, so bile Velikonemškemu rajhu v obdobju od 1. aprila 1942 do vključno 15. decembra 1943 predane naslednje denarne vrednosti in vrednostni predmeti:

Gotovina:	prejemki v RM		
Blagajniška gotovina			17.470.796,66
Reichsbanki Berlin, bankovci in kovanci v rajhsmarkah			3.979.623,60
Reichsbanki Berlin, bankovci in kovanci v zlotih			5.000.461,00
Ekonomu SS, Krakov			50.416.181,37
Posojila gospodarskim obratom SS			8.218.878,35
Prejemki iz naslova 21/E			656.062,40
			<u>85.741.903,28</u>
			odhodki v RM
Osebnе dajatve iz naslova 21/7a			96.207,28
Izdatki v blagu			
(od česar približno 40 % za J-transporte iz naslova 21/7b)			11.765.552,62
Ponarejen denar (bankovci v zlotih)			28.062,64
			<u>11.889.822,54</u>
Skupaj:			
Prejemki	85.741.903,28 RM		11.889.822,64 RM
Izdatki			73.862.080,74 RM
Neto prejemki	<u>85.741.903,28 RM</u>		<u>85.741.903,28 RM</u>
Žlahtne kovine:			
236 kosov zlatih palic	2.909,68 kg	po 2.800,00 RM	8.147.104,00 RM
2134 kosov srebrnih palic	18.733,69 kg	po 40,00 RM	749.347,60 RM
Platina	15,44 kg	po 5.000,00 RM	77.200,00 RM
			<u>8.973.651,60 RM</u>

Devize v bankovcih:

Ameriški dolarji	1.081.521,40	po 2,50 RM	2.703.803,50 RM
Angleški funti	15.646,11	po 9,30 RM	145.512,80 RM
Palestinski funti	4.922,60	po 9,30 RM	45.779,25 RM
Kanadski dolarji	8.966,25	po 2,50 RM	22.415,62 RM
Rublji	2.454.278,36	po 0,10 RM	245.427,84 RM
Francoski franki	1.468.486,35	po 0,05 RM	73.424,31 RM
Švicarski franki	119.302,33	po 5,80 RM	691.953,51 RM
Lire	6.465,08	po 0,10 RM	646,50 RM
Protectoratske krone	1.745.601,50	po 0,10 RM	174.560,15 RM
Turški funti	39,50	po 1,90 RM	75,05 RM
Belge	12.449,25	po 0,40 RM	4.979,70 RM
Leji	55.975,54	po 0,02 RM	1.119,51 RM
Južnoafriški funti	119,½	po 4,40 RM	525,80 RM
Nizozemski guldni	133.986,95	po 1,33 RM	178.202,64 RM
Levi	5.995.421,00	po 0,01 RM	59.954,21 RM
Avstralski funti	55,00	po 2,50 RM	137,50 RM
Dinarji	435.641,00	po 0,05 RM	21.782,06 RM
Karbovanci	164.169,00	po 0,10 RM	16.416,90 RM
Pengi	28.392,50	po 0,60 RM	17.035,50 RM
Slov. krone	103.538,35	po 0,10 RM	10.353,84 RM
Drahme	4.875.419,70	po 0,02 RM	97.508,29 RM
Švedske krone	4.377,00	po 0,60 RM	2.626,20 RM
Norveške krone	775,00	po 0,60 RM	465,00 RM
Argentinski pesi	977,55	po 1,00 RM	977,55 RM
Pezete	1.471,00	po 2,40 RM	3.530,40 RM
Finske marke	1.140,00	po 0,05 RM	57,00 RM
Danske krone	1.270,00	po 0,52 RM	660,40 RM
Brazilski milreisi	63,00	po 0,09 RM	5,67 RM
Egiptovski funti	20,00	po 4,40 RM	88,00 RM
Litasi	175,00	po 0,10 RM	17,50 RM
Jeni (jap.)	4,00	po 0,50 RM	2,00 RM
Lati	20,00	po 0,10 RM	2,00 RM
Paragvajski pesi	12,00	po 0,60 RM	7,20 RM
Kubanski pesi	57,00	po 0,60 RM	28,20 RM
Urugvajski pesi	1,00	po 0,60 RM	0,60 RM
Bolivijski pesi	4,50	po 0,60 RM	2,70 RM
Mehiški pesi	3,00	po 0,50 RM	1,50 RM
Albanski franki	195,44	po 0,10 RM	19,54 RM
Rodezijski funti	8,00	po 4,00 RM	32,00 RM
Novozelandski funti	00,10,00	po 4,00 RM	2,00 RM
Alžirski franki	30,00	po 0,10 RM	3,00 RM
Luks. franki	40,00	po 0,50 RM	20,00 RM
Javanski guldni	10,00	po 1,30 RM	13,00 RM
Gdanski guldni	1.038,00	po 1,00 RM	1.038,00 RM
Kolumbijski pesi	1,00	po 0,60 RM	0,60 RM
Mozambiški eskudi	1,00	po 0,60 RM	0,60 RM
Mandžurski centi	15,00	po 0,50 RM	7,50 RM
Kitajski dolarji	1,00	po 1,50 RM	1,50 RM
			4.521.224,10 RM

Devize v zlatih kovancih:

Ameriški dolarji	249.771,50	po 4,20 RM	1.049.040,30 RM
Angleški funti	610,00	po 20,40 RM	12.444,00 RM
Rublji	198.053,00	po 2,15 RM	425.813,95 RM
Avstrijske krone	73.230,00	po 0,85 RM	62.245,00 RM
Francoski franki	38.870,00	po 1,62 RM	62.969,40 RM
Rajhsmarke	23.485,00	po 1,00 RM	23.485,00 RM
Portugalski reisi	20.000,00	po 1,00 RM	200,00 RM
Švicarski franki	6.970,00	po 16,50 RM	23.001,00 RM
Dukati	6.614,00	po 10,00 RM	66.140,00 RM
Lire	3.740,00	po 0,50 RM	1.870,00 RM
Avstrijski šilingi	2.925,00	po 2,3 RM	1.950,00 RM
Turški funti	417,75	po 3,50 RM	1.462,12 RM
Belge	1.740,00	po 0,50 RM	870,00 RM
Levi	30,00	po 0,50 RM	15,00 RM
Leji	1.177,50	po 0,50 RM	588,75 RM
Južnoafriški funti	4,00	po 20,40 RM	81,60 RM
Nizozemski guldni	905,00	po 17,00 RM	1.538,50 RM
Avstralski funti	7,00	po 20,40 RM	142,80 RM
Dinarji	41,00	po 0,50 RM	20,50 RM
Švedske krone	30,00	po 11,20 RM	33,60 RM
Norveške krone	55,00	po 11,20 RM	61,60 RM
Pezete	50,00	po 1,50 RM	75,00 RM
Finske marke	80,00	po 1,00 RM	80,00 RM
Zloti	2.060,00	po 0,50 RM	1.030,00 RM
Danske krone	360,00	po 11,20 RM	403,20 RM
Češkoslovaški dukati	17,00	po 10,00 RM	170,00 RM
Jeni	2,00	po 0,50 RM	1,00 RM
Kubanski pesi	10,00	po 4,20 RM	42,00 RM
Mehiški pesi	111,50	po 4,20 RM	468,00 RM
Albanski franki	20,00	po 0,50 RM	10,00 RM
Jugoslovanski dukati	1,00	po 5,00 RM	5,00 RM
Tunizijski franki	180,00	po 1,62 RM	291,60 RM
Perujske libre	1,00	po 1,00 RM	1,00 RM
Čilski dolarji	1,00	po 4,20 RM	4,20 RM
			1.736.554,12 RM

Nakit in drugi vredni predmeti:

		Povpr. v RM	[Skupaj v] RM	
15.883	kosov	zlatih prstanov z bril. in diam.	1.500,00	23.824.500,00
9.019	"	zlatih ženskih zapestnih ur	250,00	2.254.750,00
3.681	"	zlatih moških žepnih ur	500,00	1.840.500,00
353	"	zapestnic z bril. in diam.	3.500,00	1.232.000,00
1.716	parov	zlatih uhanov z bril. in diam.	250,00	429.000,00
2.497	kosov	zlatih broš z bril. in diam.	2.000,00	4.994.000,00
130	"	posameznih velikih briljantov	1.000,00	130.000,00
2.511,37	karatov	posameznih briljantov	100,00	251.137,00
13.458,62	"	posameznih diamantov	50,00	672.931,00
291	kosov	kravatnih igel z briljanti	100,00	29.100,00
660	"	zlatih moških zapestnih ur	100,00	66.000,00
458	"	ženskih žepnih ur z briljanti	500,00	229.000,00
273	"	ženskih ur iz platine in briljantov	1.200,00	327.600,00
349	"	ženskih zlatih žepnih ur	250,00	87.250,00
362	"	ženskih zlatih ur z bril. in diam.	600,00	217.200,00
27	"	nadlahtnih zapestnic z bril. in diam.	250,00	6.750,00

Nakit in drugi vredni predmeti:			Povpr. v RM	[Skupaj v] RM
40	kosov	zlatih broš	350,00	14.000,00
18	parov	manšetnih gumbov z briljanti	150,00	2.700,00
114,20	kg	biserov		6.000.000,00
63	kosov	plat. in bril. šatulj za ure	1.000,00	63.000,00
4	"	ženskih platinastih ur	300,00	1.200,00
5	"	moških žepnih ur z bril.	600,00	3.000,00
4	"	briljantnih in diamantnih ogrlic	1.500,00	6.000,00
8	"	ženskih zlatih naprstnih ur	150,00	1.200,00
4	"	ženskih žepnih ur z biseri	200,00	800,00
18	"	zlatih nalivnih peres	20,00	360,00
5	"	zlatih tehničnih svinčnikov	15,00	75,00
1	"	zlata cigaretnica	400,00	400,00
60.125	"	različnih ur	10,00	601.250,00
7,80	kg	koral		600,00
3	kosov	zlatih pudrnic	50,00	150,00
103.614	"	ur, potrebnih popravila	2,00	207.228,00
29.391	"	očal	3,00	88.173,00
350	"	brivnikov	2,00	700,00
800	"	žepnih nožev	1,00	800,00
3.240	"	denarnic	1,50	4.860,00
1.315	"	aktovk	2,50	3.287,50
1.300	"	škarij	0,50	750,00
230	"	žepnih svetilk	0,50	115,00
6.943	"	budilk, potrebnih popravila	1,00	6.943,00
2.343	"	budilk, delujočih	4,00	9.372,00
627	"	sončnih očal	0,50	313,50
41	"	srebrnih cigaretnic	15,00	615,00
230	"	kliničnih termometrov	3,00	690,00
				43.662.450,00
Tekstil:				
1901 vagon oblačil, spodnjega perila, perja in cunj v povprečni vrednosti				26.000.000,00 RM
Različen inventar v povprečni vrednosti				20.000.000,00 RM
				46.000.000,00 RM
Zbirna vsota:				
				73.852.080,74 RM
Predane valute, zloti in bankovci RM				8.973.651,60 RM
Žlahtne kovine				4.521.224,13 RM
Devize v bankovcih				1.736.554,12 RM
Devize v zlatih kovancih				43.662.450,00 RM
Nakit in drugi vredni predmeti				46.000.000,00 RM
Tekstil				178.745.960,59 RM

[podpis] Rzepa
Višji narednik SS
in glavni blagajnik

[podpis] Wipern
Major SS
in vodja administracije

[podpis] Globočnik

+   +   +

[žig] Osební štáb državnega vodje SS, Ref. št. Zaupno/115
[začetnici] H. H. [Himmler]

Trst, 4. november 1943

Višji voditelj SS in policije v Operacijski coni
Jadransko primorje

Gl./Go. št. 225/43

Državnemu vodji SS in načelniku nemške policije
Heinrichu Himmlerju,
Berlin

Državni vodja!

19. 10. 1943 sem zaključil operacijo Reinhardt, ki sem jo izvajal na področju Generalne gubernije, in razpustil vsa taborišča.

Državni vodja, ob koncu operacije Vam izročam priložene dokumente.

V Lublinu sem ugotovil, da je v Generalni guberniji in še posebej v okrožju Lublin obstajalo posebno žarišče. Ta nevarni fenomen sem poskušal ujeti na fotografije. Morda bodo v prihodnosti prišle prav pri odpravljanju tovrstnih nevarnosti. Prizadeval sem si, da sem v objektiv ujel delovno silo, pri čemer ni vidna zgozlj količina opravljenega dela, temveč je razvidno tudi, s kako majhnim številom Nemcev je bila izvedba operacije mogoča. Danes se je naš delovni vzorec razvil do te mere, da se zanj zanimajo številne znane industrije.

Delovna taborišča sem medtem že predal generalporočniku SS Pohlu.

Državni vodja, prosim, preglejte ta dosje.

Med svojim obiskom ste omenili, da bodo po končani operaciji morda podelili nekaj železnih križcev za posebne zasluge pri tej zahtevni nalogi. Državni vodja, prosim, sporočite mi, ali lahko v zvezi s tem koga predlagam.

Če smem omeniti, bi si takšno nagrado zaslužili tudi lokalna policija SS in voditelji policije v Varšavi, pa čeprav so opravili razmeroma majhen del celotne operacije.

Za pozitiven odgovor Vam bom, državni vodja, zelo hvaležen, saj bi rad videl, da so moji možje za trdo delo nagrajeni.

Heil Hitler!
[podpis] Globočnik
Generalporočnik SS
in generalporočnik policije

+ + +

[žig] Osebni štab, državni vodja Urad za komuniciranje SS
Številka dokumenta: Zaupno 155

Državni vodja SS RF/M

Poveljstvo, 30. november 1943

Višjemu voditelju SS in policije v Operacijski coni
Jadransko primorje Globočniku
Trst.

Dragi GLOBUS,
potrjujem, da sem prejel vaše pismo z dne 4. 11. 1943 in obvestilo, da ste
zaključili z operacijo Reinhardt. Hvala tudi za dosje, ki ste ga poslali.
Zahvaljujem se vam in vam pripisujem zasluge za odlično in edinstveno delo,
ki ste ga v okviru operacije Reinhardt opravili za celotno nemško ljudstvo.
Heil Hitler!
S spoštovanjem,

Heil Hitler!
Srčno vaš
[podpis] Heinrich Himmler

Izbrani dokumenti iz publikacije *Sojenje največjim vojnim zločincem pred mednarodnim
vojnim sodiščem (Trial of the Major War Criminals Before the International Military
Tribunal. Nuremberg 14 November 1945 – 1 October 1946. Published at Nuremberg,
Germany, 1949. Volume XXXIV. Official Text. English Edition [dokumenti so
objavljeni v izvirniku!]. Documents and other material in evidence. Numbers 4004-
PS to 195-C. Objavljeno na [http://loc.gov/rr/frd/Military_Law/pdf/NT_Vol-
XXXIV.pdf](http://loc.gov/rr/frd/Military_Law/pdf/NT_Vol-XXXIV.pdf), zadnji dostop 8. 4. 2018.)*

Prevedel Vid Repoša.

MALA EKCIKLOPEDIJA ZLA

Ključni akterji operacije Reinhard in nekaj osnovnih pojmov

Pripravili T. M. in U. B.

sezona 2017/18

26

slovensko MLADINSKO gledališče

Akcija T4

Povojno ime za t. i. evtanazijski program. Ime je dobil po ulici Tiergartenstraße 4, kjer je bil urad, ki je zaposloval zdravnike za izvedbo evtanazij.

Program je bil namenjen uničenju »življenja, nevrednega življenja«, kot so ga poimenovali nacisti, oziroma pobijanju neozdravljivo bolnih, invalidov, ljudi s čustvenimi ali duševnimi motnjami in ostarelih. Pomemben je bil tudi ekonomski vidik: v program so bili vključeni tisti, ki niso bili dovolj produktivni in so kot »nekoristni jedci« torej »bremenili« družbo.

Program je uradno trajal od septembra 1939 do avgusta 1941 in v tem času terjal več kot 70.000 življenj, potihoma pa se je nadaljeval še do padca nacističnega režima, tako da je število žrtev verjetno blizu 200.000.

Ljudi so sprva pobijali z izstradanjem in smrtonosnimi injekcijami, nato pa so kot boljšo morilsko tehniko uvedli zaplinjanje. Na območju Nemčije in Avstrije je bilo šest »evtanazijskih« centrov: Hartheim, Sonnenstein, Grafeneck, Bernburg, Hadamar in Brandenburg.

Med glavnimi nadzorniki programa, zloveščega predhodnika holokavsta, je bil →**Christian Wirth**, ki je kariero nadaljeval kot eden najpomembnejših protagonistov →**operacije Reinhard**.

Anšlus

Nemško *Anschluß* oz. po pravopisni reformi 1996 *Anschluss*, slov. aneksija. Priključitev Avstrije →**Tretjemu rajhu** 12. marca 1938 je bila plod Hitlerjevih prizadevanj, pa tudi želje po združitvi vseh Nemcev v okviru ene same države, želje, ki je med številnimi prebivalci Nemčije in Avstrije tlela vse od propada Svetega rimskega cesarstva nemškega naroda leta 1806.

Nacisti so s pritiski, potvarjanjem in manipulacijami dosegli odstop avstrijskega kanclerja Kurta Schuschnigga in nastavitev svojega kandidata Arthurja Seyß-Inquarta. Predsednik Wilhelm Miklas ga je iz strahu pred bratomorno vojno potrdil v zgodnjih jutranjih urah 12. marca, le malo zatem pa je v Avstrijo »na povabilo kanclerja« vkorakalo okoli 65.000 nemških vojakov in policistov. Avstrijci so njihov prihod sprejeli z navdušenjem. Dan zatem je avstrijska vlada sprejela zakon o »ponovni združitvi Avstrije z nemškim rajhom«.

ANŠLUS
12. 3. 1939

ZGODOVINSKE URE ODLOČITVE

Vodja brigade SS Fritz Rainer
Gavljajter Salzburga.

Ves dan 11. 3. 1938 smo se borili. Ob 5. uri sva šla z Globočnikom v pisarno zveznega kanclerja in se pridružila dr. Seyss-Inquartu, ki je bil od 1. ure v najbolj mučnih pogajanjih. Še v tej noči smo morali izsiliti sestavo nacionalsocialistične vlade pod dr. Seyss-Inquartom, drugače bi se razplamtela državljanska vojna. Ob ½ 8. uri je Miklas izrekel zadnjo besedo. Ostal je trden in se je upiral sestavi vlade pod nacionalsocialističnim zveznim kanclerjem.

Z Globočnikom sem se dogovoril, naj ostane v pisarni zveznega kanclerja in tam z vsemi sredstvi spodbuja dogajanje, medtem ko sem sam odhitel v strankarski ukazni oddelek in zaukazal okupacijo dežele. Klausner, nedavno preminuli gavljajter Koroške, nama je obema podelil splošno pooblastilo. Ob 8. uri zvečer sem se v štabu v Seitzergasse srečal z Lukeschem, vodjo SA, in Kaltenbrunnerjem, vodjo SS. Lukesch je v roku pol ure organiziral 6.000 SA-jevcev. Poleg tega je Kaltenbrunner poveljeval 700 SS-ovcem. Teh 6.700 mož je prejelo ukaz, naj odkorakajo do urada zveznega kanclerja in ga obkolojo ter tako dolgo vztrajajo v krogu okoli stavbe, dokler ne bo razglašena nacionalsocialistična vlada. Kaltenbrunnerjev adjutant Felix Rinner je naročil posebno enoto 40 mož SS, ki je prejela ukaz, naj prodre v urad vladnega kanclerja in ga zasede.

Medtem je prispel Klausner. Od njega sem si izprosil direktivo, da sem lahko vsem 9 avstrijskim gavljajterjem izdal ukaz za prevzem oblasti z naše strani. Ob ½ 9. uri je bil ta ukaz izdan in tako je skozi deželo krenil razglas, da je A. Hitler prevzel oblast. Po nujnem klicu iz urada vladnega kanclerja sem se ob 9. uri vrnil tja. Ko sem prišel pred vrata, mi je bil vstop prepovedan. Skozi ozko kukalo sem videl svetlikajoče se bajonete garde. Stavbo sta zasedli policija in garda. Zunaj se je v velikem številu strnila varnostna straža. Na intervencijo dr. Seyss-Inquarta so me noter spustili skozi zadnja vrata, moral sem plezati čez mitraljeze in odprte zaboje z municijo, da sem prispel do 2. nadstropja, kjer so bili moji kameradi. Prepričan sem bil, da je pod temi pogoji izključeno, da bi lahko Felix Rinner izpolnil ukaz. Zdaj pa so minuto za minuto prihajale novice o uzurpaciji dežele in okupaciji najpomembnejših položajev na Dunaju. Generalni sekretariat V. F., vojaško ministrstvo, sindikalni urad, Ravag. Bilo je že okrog 10. ure, ko je poveljnik garde varnostnemu ministru dr. Seyssu, ki je bil ravno v najini sobi, sporočil, da neki možki v spremstvu 40 mož pri vratih zahteva vstop in se pri tem sklicuje na višje povelje. Dr. Seyssu sem naglo vse razložil, da je to Rinner s svojimi 40 možmi, ki je dobil povelje, da zasede urad zveznega kanclerja. Dr. Seyss je naročil, naj Felixa Rinnerja pripeljejo. Tega prizora ne bom nikoli pozabil, v spremstvu zelo visokega gardista je prišel Felix Rinner, znani avstrijski tekač rekorder in zmagovalc v borilnih veščinah, v sobi je vse brbotalo v pričakovanju. Oblečen je bil v ponošen temen plašč, bil je brez klobuka, obraz blede in odločen, na roki trak s kljukastim križem. Rinner je bil prvi nacionalsocialistični jurišni vodja, ki je v noči osvoboditve stopil v sovražni štab.

Dr. Seyss je na lastno pest dal navodilo, naj odprejo vrata in noter spustijo 40 mož. Teh 40 mož je vedelo, kaj je zanje na kocki. Dve tretjini jih je bilo 25. 7. 1934 zraven, ko je SS-ovski prapor 89 prodril v urad zveznega kanclerja. Takrat so tedne in tedne gledali smrti v oči in so bili dolga leta v zaporu. Zdaj so nastopili drugič, da bi za gibanje izsilili odločitev. Pri sebi so imeli samo pištole, nobenih uniform, trakove s kljukastim križem čez plašč. 40 odločnih mož, ki se jim ni mogla zoperstaviti nobena sila več. Medtem ko so se politična pogajanja nadaljevala in je iz države po telefonu prihajalo eno poročilo o zmagi za drugim, medtem ko je do Miklasa prišlo poročilo, da je 6.700 jurišnikov obkrožilo urad zveznega kanclerja, in so se na Dunaju že začenjale velike ljudske demonstracije, ki so butale proti stavbi, medtem ko so člani prihodnjega kabineta, na čelu s Klausnerjem, prispeli do urada zveznega kanclerja, med vso to mrzlično naglico odvijajočih se nočnih dogodkov je Rinner v urad zveznega kanclerja drugega za drugim namestil stražarje SS. Ludwig je po telefonu še vedno moledeval Pariz in London za pomoč, ko sta dva pokončna SS-ovca stopila v njegovo sobo in se postavila na stražo. Takrat je obupal. Pod pritiskom te ljudske vstaje in novic iz rajha se je Miklas strl. Sprejel je Schuschniggov odstop in okoli polnoči je Seyss-Inquarta pooblastil, naj sestavi vlado. Šele ko se je podpisal pod novi kabinet, so ga pospremili k avtu. Ko je stopil skozi vrata, sta bila ob njih na straži dva SS-ovca. Pred njima je ponižno snel svoj cilinder, ampak onadva sta ga z železno disciplino in hladnim prezirom le ošvrknila, ko je zapuščal urad, kamor ni nikdar več vstopil.

Iz publikacije *Sojenje največjim vojnim zločincem pred mednarodnim vojnim sodiščem (Trial of the Major War Criminals Before the International Military Tribunal. Nuremberg 14 November 1945 – 1 October 1946. Published at Nuremberg, Germany, 1949. Volume XXXIV. Official Text. English Edition [dokumenti so objavljeni v izvorniku!]. Documents and other material in evidence. Numbers 4004-PS to 195-C. Objavljeno na http://loc.gov/rr/frd/Military_Law/pdf/NT_Vol-XXXIV.pdf, zadnji dostop 8. 4. 2018.)*

Prevedla Urška Brodar.

Hans Frank (1900–1946)

Pomembna oseba v nacističnem režimu, v dvajsetih in tridesetih letih pravnik nacistične stranke, pozneje Hitlerjev pravni svetovalec.

Rodil se je leta 1900 v Karlsruheju kot drugorojenec v družini s tremi otroki. Pri sedemnajstih se je prijavil v vojsko, vendar v prvi svetovni vojni ni prišel do fronte. Oktobra 1923 se je včlanil v →NSDAP, že mesec prej pa je pristopil k →SA. Po končanem študiju prava je deloval kot pravnik stranke in jo zastopal v več kot 2400 primerih, sčasoma pa se je povzpel do mesta Hitlerjevega osebnega pravnika. Leta 1933, po nacističnem prevzemu oblasti, je postal pravosodni minister Bavarske, pa tudi predsednik Akademije za nemško pravo in vodja nacionalsocialistične juristične zveze. Večkrat je povzdignil glas proti zunaj-sodnemu pobijanju, ki naj bi samo slabilo nemško pravosodno oblast, vendar se ni nikoli uprl nacistični agendi, in ko je bil ob začetku druge svetovne vojne imenovan za generalnega guvernerja Poljske, so pod njegovo jurisdikcijo in nadzorom delovala štiri od šestih tamkajšnjih uničevalnih taborišč, Bežec, Treblinka, Majdanek in Sobibór. Leta 1942 je pri Hitlerju padel v nemilost zaradi nasprotovanja Friedrichu Wilhelmu Krügerju, načelniku →SS in policije v →Generalni guberniji. Izgubil je vse naslove, vendar pa firer ni ugodil njegovi prošnji za odstop.

Po vojni so mu pred Mednarodnim vojaškim sodiščem v Nürnbergu sodili zaradi vojnih zločinov. Bil je eden izmed zgolj dveh nacističnih obsojencev, ki sta pokazala obžalovanje za storjene zločine in sprejela odgovornost zanje. Spoznan je bil za krivega in 1. oktobra 1946 usmrčen.

Kurt Hubert Franz (1914–1998)

Oficir SS in eden od poveljnikov uničevalnega taborišča Treblinka.

Sin düsseldorfskega trgovca se je izšolal za kuharja. Njegova mati, strogo verna katoličanka, se je po smrti prvega moža leta 1928 znova poročila z gorečim nemškim nacionalistom. Tudi Kurt Hubert sam se je pridružil različnim desničarskim organizacijam in se kot prostovoljec prijavil v delovna taborišča. Po odsluženem vojaškem roku je leta 1937 vstopil v združenje *SS-Totenkopf*, osebno stražo Adolfa Hitlerja. Naglo je napredoval po SS-ovski lestvici.

Kot kuhar je bil med letoma 1939 in 1941 zaposlen v »evtanazijskih« zavodih Grafeneck, Brandenburg, Hartheim in Sonnenstein v okviru →akcije T4. Aprila 1942 so ga dodelili stražnemu moštvu uničevalnega taborišča Bežec, nato pa premestili v uničevalno taborišče Treblinka, kjer je uveljavil svoj sadizem in hitro napredoval; po odstavitvi Fritza Stangla je bil od avgusta do novembra 1943 poveljnik taborišča. Zaradi izredne okrutnosti je bil strah in trepet vseh okoli sebe in veselilo ga je lastnoročno trpinčiti, pretepati in ubijati taboriščnike, tudi dojenčke. Pod njegovim poveljstvom je umrlo 300.000 ljudi, pod njegovo roko 35, poskus umora pa je zakrivil vsaj nad 139 osebami.

Junija 1943 je bil po razpustitvi Treblinke zaradi zasluga pri →operaciji Reinhard kot izobraževalni kader za šolo domobrancev premeščen v Trst in kasneje v Gorico.

Po koncu vojne je delal kot gradbenec in nato do aretacije leta 1959 znova kot kuhar. Leta 1965 je bil v Düsseldorfu obsojen na dosmrtno ječo; sodišče mu je pripisalo »domala satansko okrutnost«, »izredno zločinsko energijo« in »neusmiljenost do žrtev«. Leta 1993 so ga zaradi zdravstvenih razlogov in starosti izpustili, že od konca sedemdesetih pa je imel pravzaprav prost izhod iz zapora. Z ženo je živel v Ratingenu in 4. julija 1998 umrl v domu za ostarele v Wuppertalu. V njegovem stanovanju so našli zasebni album s fotografijami iz obdobja operacije Reinhard in iz Trsta, ki ga je opremil s pripisom »lepi časi«.

Gavlajter

Pokrajinski upravni vodja nacistične stranke.

Generalna gubernija

Od 1939 do 1945 okupirano poljsko ozemlje, ki ni bilo neposredni sestavni del →Tretjega rajha. Sestavljala so jo okrožja Varšava, Radom, Krakov in Lublin. Glavno mesto gubernije je bil Krakov, generalni guverner pa →Hans Frank. Po napadu na Sovjetsko zvezo leta 1941 so Generalni guberniji pripojili še Lvov.

Gestapo

Kratica za *Geheime Staatspolizei*, slov. tajna državna policija. Uradna tajna policija v nacistični Nemčiji in okupirani Evropi. V okviru →SS jo je leta 1933 ustanovil →Hermann Göring, in sicer z združitvijo več pruskih policijskih organizacij v eno. 20. aprila 1934 je njeno vodstvo prevzel →Heinrich Himmler. Sestrška organizacija varnostne službe →SD (*Sicherheitsdienst*) je imela dovoljenje za delovanje zunaj pravnega reda in pravosodnega nadzora, njena naloga pa je bila preganjati sovražnike in nasprotnike nacionalsocializma. V nacističnem načrtu za iztrebljenje evropskih Judov je odigrala ključno vlogo.

Hermann Göring (1893–1946)

Feldmaršal tretjega rajha, od leta 1939 do 1945 formalni Hitlerjev naslednik, pilot in vrhovni poveljnik nemškega vojnega letalstva Luftwaffe.

Rodil se je v aristokratski družini kot četrti otrok (drugi sin) druge žene Heinricha Göringa, guvernerja v kolonialni Nemški Jugozahodni Afriki in konzula na Haitiju. Hermann Göring je kot pilot služil v prvi svetovni vojni in menda sestrelil dvaindvajset sovražnih letal. Zaradi svojega porekla in statusa vojnega heroja je bil zaželen rekrutiranec porajajoče se stranke →NSDAP in Hitler ga je že leta 1922 postavil za vodjo →SA. Leta 1923 je sodeloval v pivniškem puču, v katerem je bil ranjen. Med okrevanjem se je navadil na morfij in odvisnost od njega ga je spremljala vse življenje. Bil je karierist, ki je opravljal številne državniške funkcije: kot eden prvih nacističnih članov parlamenta je že leta 1932 postal predsednik *Reichstaga*, po Hitlerjevem prevzemu oblasti pa je bil pruski notranji minister, šef pruske policije in →Gestapa, 1935. pa je postal vrhovni poveljnik nemškega vojnega letalstva. Kot pooblaščenec za nemško gospodarsko štiriletko si je lahko nagrabil veliko osebno premoženje. V vseh pogledih je popolnoma podpiral Hitlerjeve odločitve in ta ga je leta 1939 imenoval za svojega nasle-

dnika. Göring je bil tisti, ki je →Heydrichu izdal ukaz, naj oblikuje »dokončno rešitev judovskega vprašanja«, kar je ta uresničil na konferenci v Wannseeju. Po izgubljeni zračni »bitki za Britanijo« je Göring zapadel v letargijo in še večjo morfijsko odvisnost. Po vojni se je v veri, da ga bodo obravnavali kot maršala, sam predal zaveznikom, ki pa so mu kot vojnemu zločincu sodili v Nürnbergu. Čeprav je trdil, da ni bil vmešan v najbolj pošastne dejavnosti rajha, so ga obsodili na smrt. Le nekaj ur pred izvršitvijo obsodbe je v svoji celici naredil samomor s pomočjo kapsule cianida.

Reinhard Heydrich (1904–1942)

Visok nemški nacistični oficir, eden izmed ključnih ljudi →Himmlerjevega varnostnega aparata in glavnih snovalcev holokavsta. Številni strokovnjaki ga imajo za eno najtemačnejših osebnosti nacistične elite. Rodil se je v Dresdnu; njegov oče je bil učitelj glasbe in tudi sam se je izšolal za violinista. Zaradi mladosti se v prvi svetovni vojni sicer ni boril, je pa leta 1922 vstopil v nemško vojno mornarico, vendar je bil zaradi zasebnega škandala čez slabo desetletje iz nje prisiljen izstopiti. Tedaj se je po posredovanju zaročenke včlanil v stranko →NSDAP in v →SS, kjer se je začel njegov vzpon. Bil je ustanovitelj in vodja varnostne službe →SD, katere cilj je bil nevtralizirati nasprotnike nacistične stranke s pomočjo aretacij, deportacij in umorov. Sam jo je izkoristil za zbiranje tajne dokumentacije o veljaskih →Tretjega rajha, da jih je potem lahko izsiljeval in krepil svojo oblast. Leta 1936 je postal šef varnostne policije v celoti, 1939. pa načelnik novoustanovljenega Glavnega državnega varnostnega urada (RSHA). Pomagal je organizirati kristalno noč, vrsto usklajenih napadov na Jude po Nemčiji in Avstriji v noči z 9. na 10. november 1938, zloveščo predhodnico holokavsta. Leta 1941 je od Göringa dobil ukaz, naj poišče odgovor na judovsko vprašanje. Zato je sklical in vodil konferenco v Wannseeju, na kateri je bil sprejet sklep o »dokončni rešitvi«, torej o genocidu celotnega naroda.

Septembra 1941 je bil imenovan za namestnika protektorja rajha za Češko in Moravsko; ko je naslednje leto obiskal Prago, sta ga ustrelila pripadnika češkega odporiškega gibanja.

Slovel je po krvoločnosti in zlobi, njegovo zagreto sodelovanje pri uničevanju Judov pa gre morda pripisati strahu, da je bil tudi sam delno judovskega rodu. Verjetno je, da je →operaciji Reinhard dobila ime po njem.

Heinrich Himmler (1900–1945)

Eden najvplivnejših ljudi →Tretjega rajha, v zadnjem obdobju vojne najmočnejši mož za Hitlerjem.

Rodil se je 7. oktobra 1900 v globoko verni katoliški družini v Münchnu; njegov oče je bil učitelj. Proti koncu prve svetovne vojne se je uril za vojaka, vendar ga je mir prehitel, preden se je lahko preskusil na bojišču, kar je vse življenje obžaloval in si prizadeval kazati svojo moštost in vojaško naravo. V stranko →NSDAP je vstopil leta 1925, že naslednje leto postal vodja propagande, nato pa se po hierarhični lestvici nacistične stranke

samo še vzpenjal. Leta 1929 je postal vodja →SS, organizacije, ki je skrbelo za Hitlerjevo osebno varnost. Ko so nacisti v Nemčiji prišli na oblast, je najprej zasedel policijske funkcije v Münchnu in na Bavarskem, leta 1936 pa je postal vodja na novo zedinjenih policijskih sil vse Nemčije, vključno z →Gestapom, ki ga je leta 1933 ustanovil →Herman Göring. Svoj položaj je izkoristil za izgradnjo države v državi, širjenje SS, vzpostavitev njegove avtonomije znotraj nacistične stranke in prevlade v Nemčiji. Med drugo svetovno vojno sta njegova moč in vpliv še narasla. Ko je Nemčija junija 1941 napadla Sovjetsko zvezo, je bilo Himmlerju zaupano upravljanje zasedenih območij. Njegove eksekucijske enote so tam sprožile proces, ki se je končal z »dokončno rešitvijo«. Leta 1943 je postal notranji minister, 1944. pa vodja nadomestne (notranje) vojske v Nemčiji.

Bil je obseden s čistostjo rase in je globoko sovražil Jude. Kot ustanovitelj in poveljnik nacističnih koncentracijskih taborišč – že leta 1933 je ustanovil Dachau – je bil odgovoren za smrt od 6 do 12 milijonov ljudi.

Proti koncu vojne, ko je bil poraz Nemčije že neizogiben, je Himmler, ki je gojil upe, da bo nasledil Hitlerja, začel pogajanja o separatnem miru v zameno za to, da mu ne bi sodili kot vojnemu zločincu. Ko je Hitler to izvedel, mu je odvzel vse funkcije in čine. Po predaji Nemčije je skušal Himmler z lažnimi dokumenti pobegniti, vendar so ga zavezniki prijeli. V ujetništvu je 5. maja 1945 naredil samomor.

Hubert Klausner (1892–1939)

Nacistični politik, koroški →gavljatelj in kancler.

Rodil se je v Rablju blizu Trbiža, njegov oče je bil nižji carinski uradnik. V prvi svetovni vojni se je boril v Galiciji in na italijanski fronti. V avstrijsko nacistično stranko je stopil leta 1922, 1927. je izstopil in se znova včlanil februarja 1931. Maja 1933 je postal vodja koroške veje, februarja 1938 pa avstrijske nacistične stranke v celoti in s pomočjo Globočnika in Rainerja izpeljal anšlus. Takoj potem se je pridružil →SS.

12. februarja 1939 je nenadoma umrl na svojem domu na Dunaju, uradno zaradi kapi, morda pa je bil zastrupljen.

Friedrich Wilhelm Krüger (1894–1945)

Nacistični oficir na visokem položaju v →SA in →SS. Rodil se je v vojaški družini v Strasbourgu in tudi sam je stopil v vojaško šolo. Boril se je v prvi svetovni vojni, bil trikrat ranjen in prejel železni križec prvega in drugega reda. Po vojni je opravljal civilna dela, med drugim je bil direktor podjetja za odvoz odpadkov. V tem času je najbrž spoznal Kurta Daluega, pozneje voditelja SS v Berlinu in šefa redarske policije, in njuno prijateljstvo je za oba postalo pomemben dejavnik pri napredovanju po hierarhični lestvici. Stranki →NSDAP se je pridružil leta 1929, SS pa 1931, vendar je čez nekaj mesecev prestopil k SA, kjer je hitro postal član osebne štaba Ernsta Röhma, vodje SA. Po noči dolgih nožev, poboju vodilnih SA-jevcev, in njegovi vrnitvi k SS, pri čemer je obdržal čin, ki ga je pridobil v SA, so se pojavile špekulacije, da njegov prestop ni bil, kar se je

zdelo na prvi pogled.

Leta 1939 je bil imenovan za višjega voditelja SS in policije za Vzhod, s čimer je postal najvišja avtoriteta SS v →Generalni guberniji in Globočnikov neposredni nadrejeni. Bil je odgovoren za uničenje getov in delovanje vseh večjih koncentracijskih taborišč na območju. Zaradi nesporazumov z generalnim guvernerjem →Hansom Frankom je bil leta 1943 razrešen; do konca vojne je med drugim deloval v 7. SS-ovi prostovoljni gorski diviziji Princ Evgen v okupirani Jugoslaviji, v enoti, ki je postala razvpita zaradi zverinstev, zagrešenih nad civilnim prebivalstvom. Po nemškem porazu je 9. maja 1945 naredil samomor.

Reinhold Mohrenschildt (1915–1990)

Globočnikov strankarski kolega s Koroškega, njegov sodelavec pri →anšlusu in eden ključnih sodelavcev v →operaciji Reinhard.

Rodil se je na gradu Libeliče na Koroškem. V svojem domačem kraju, Krivi Vrbi, je ustanovil sekcijo Hitlerjeve mladine. Leta 1938 je vstopil v →SS, nekaj časa služboval v Globočnikovem gavljaterskem uradu, potem pa ga je julija 1939 nemško zunanje ministrstvo poklicalo na skrivno misijo v Gdansk. 1. novembra 1939, na dan, ko je bil Globočnik postavljen za voditelja →SS in policije v okrožju Lublin, so tudi Mohrenschildta premestili tja, in po še eni tajni misiji in počitnicah se je leta 1942 znova pridružil Globočnikovi ekipi ter postal drugi mož pri izselitvah v okraju Zamość. Zaradi očetove bolezni so mu pozneje dovolili, da se je vrnil domov, kjer je postal vodja urada državnega komisarja za utrjevanje nemštva. Leta 1945 je vzpostavil stike s politično ilegalno in izpogajal gladek prenos oblasti od gavljaterja →Rainerja k povojni vladi. Po kratkem ujetništvu pri Britancih je po vojni živel kot uspešen nepremičninariar.

NSDAP

Kratica za *Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei*, slov. Nationalsocialistična nemška delavska stranka, krajše nacionalsocialistična ali nacistična stranka.

Skrajno desničarska politična stranka, ki je v Nemčiji delovala med letoma 1920 in 1945. Večino tega časa ji je predsedoval Adolf Hitler. Ustanovljena je bila, da bi nemške delavce od komunizma preusmerila k ljudskemu nacionalizmu, zanjo pa so bile značilne tudi psevdoznanstvene rasne teorije. V dvajsetih letih je ostajala razmeroma nepomembna in je bila po neuspelem državnem udaru, t. i. pivniškem puču leta 1923, nekaj časa celo prepovedana, med veliko depresijo pa je začela njena moč rasti. Ko je Hitler leta 1933 postal kancler in je čez čas prevzel še vlogo predsednika ter uničil večstrankarsko demokracijo v državi, je postala edina dovoljena stranka. Na povojnih nürnberških procesih je bila razglašena za zločinsko organizacijo in prepovedana.

Operacija Reinhard

Tudi akcija Reinhard/Reinhardt/Reinhart. Nacistično kodno ime za sistematični genocid nad Judi na vzhodu Poljske od leta 1941 do 1943.

Iztrebljanje je v glavnem potekalo v štirih uničevalnih taboriščih, Bežec, Sobibór, Treblinka (II) in Lublin/Majdanek. Operacijo je vodil Odilo Globočnik, ki je ukaze preje-

mal neposredno od →Himmlerja; Globočnikov namestnik je bil Herman Höfle. Pomemben del taboriščnega osebja se je izuril med evtanazijskim projektom →akcija T4 pod vodstvom →Christiana Wirtha.

Cilja programa sta bila dva: najprej deportacija in fizično uničenje judovskega življa v →Generalni guberniji, hkrati pa zbiranje imetja žrtev, vse od njihovih nepremičnin in dragocenosti do obleke in zobnega zlata.

Ocenjujejo, da je v operaciji Reinhard izgubilo življenje okoli milijon in pol ljudi, Globočnik pa je v svojem zaključnem poročilu →Himmlerju navedel, da so pridobili imetje v vrednosti 178.745.960 rajhsmark.

Akcija je najverjetneje dobila ime po →Reinhardu Heydrichu, koordinatorju »dokončne rešitve judovskega vprašanja«, ki so ga poleti 1942 ubili v atentatu. Najbrž ne gre spregledati niti konotacije, da pridevnik *rein* v nemščini pomeni čist.

Friedrich Rainer (1903–1947)

Nacistični politik, salzburški in pozneje koroški gavljatelj, Globočnikov tesni sodelavec in prijatelj.

Rodil se je v Šentvidu ob Glini kot sin učitelja. Sam je že kot dijak realke v Celovcu sodeloval v tamkajšnjih desničarskih organizacijah, udeležil pa se je tudi bojov za koroško južno mejo po prvi svetovni vojni. Kot študent prava v Gradcu se je leta 1923 pridružil avstrijski →SA, leta 1930, na deseto obletnico koroškega plebiscita, pa je pristopil k nacistični stranki, v kateri se je začel hitro vzpenjati. Skupaj z Globočnikom je znatno pripomogel k →anšlusu in bil zato maja 1938 imenovan za →gavljaterja v Salzburgu. 30. novembra 1941 je postal gavljatelj Koroške, 16. decembra 1941 državni namestnik za Koroško in vodja civilne uprave za tako imenovana zasedena območja Koroške in Kranjske v Celovcu. 10. septembra 1943 je postal še visoki komisar za Operacijsko cono Jadransko primorje v Trstu. Tako je vodil nacistično okupacijsko politiko na več kot polovici slovenskega narodnostnega ozemlja in bil posredno in neposredno odgovoren za številne nacistične zločine nad slovenskim prebivalstvom.

Po predaji oblasti na Koroškem se je umaknil v hribe v okolici Belega jezera, kjer so ga prijeli Britanci. Pred Mednarodnim vojaškim sodiščem v Nürnbergu je pričal proti 24 glavnim obsojencem, nato pa so ga predali jugoslovanskim oblastem. Na sodnem procesu julija 1947 pred vojaškim sodiščem 4. armade v Ljubljani je bil obsojen na smrt z obešenjem, ki naj bi se po zapisniku o usmrtitvi zgodilo 19. avgusta 1947, vendar je zanesljivo, da obsodbe še poldrugo leto niso izvršili. Globoko v petdeseta leta so vztrajale govornice, da je Rainer živ in da dela za UDBO.

SA

Kratica za *Sturmabteilung*, slov. jurišni odred. Paravojaška organizacija stranke →NSDAP. Člane so po rjavih uniformah imenovali tudi rjavosrajčniki. SA je leta 1921 ustanovil Hitler. V zgodnjih dneh obstoja nacistične stranke je pomenil njeno udarno moč in opravljal naloge varnostne službe na strankarskih sestankih. Od leta 1931 jo je vodil Ernest Röhm, ki je hotel, da bi SA uporabili kot sredstvo za izvedbo nacistične revolucije v državi in

družbi. Do leta 1934 sta število SA-jevcev in vpliv organizacije že tako narasla, da je Hitler na nekdanjega prijatelja in zaveznika začel gledati kot na tekmeca in je v t. i. noči dolgih nožev ukazal pokol več kot sedemdesetih pripadnikov SA, med njimi Röhma. Po tem je skoraj vse vloge SA prevzel Hitlerju fanatično zvesti →SS.

SD

Kratika za *Sicherheitsdienst*, slov. varnostna služba. Varnostna služba znotraj →SS, ki jo je med letoma 1936 in 1942 vodil →Reinhard Heydrich, po njegovi smrti pa Ernst Kaltenbrunner. Glavna naloga SD je bil nadzor političnih nasprotnikov in pridobivanje političnih obveščevalnih informacij znotraj in zunaj rajha.

SS

Kratika za *Schutzstaffel*, slov. zaščitni vod. Paravojaška organizacija znotraj →NSDAP. Leta 1925 jo je kot svojo osebno stražo ustanovil Hitler. Ko so →Himmlerja leta 1929 imenovali za njenega vodjo, jo je sestavljalo 280 mož in je sodila pod →SA, pod njegovim vodstvom pa se je razrasla v eno najmočnejših organizacij v nacistični Nemčiji. →Heydrich jo je od leta 1931 oblikoval kot strankarsko policijo, nazadnje pa je skrbel za vse policijsko delo v →Tretjem rajhu in se na bojnem polju kot elitna bojna skupina borila skupaj z redno vojsko, vendar neodvisno od nje. SS sta sestavljali dve glavni skupini: splošni (*Allgemeine*) SS in bojne enote (*Waffen-SS*), med pododdelki organizacije pa sta bila tudi →Gestapo in →SD.

Trawniki

Nacistično taborišče v okrožju Lublin Generalne gubernije. Tudi poimenovanje za tam izurjene može.

- a) Taborišče Trawniki, vzpostavljeno v nekdanji cukrarni jugovzhodno od Lublina, je delovalo od julija 1941 od julija 1944. V tem času se je njegova namembnost trikrat spremenila. Od julija do septembra 1941 so bili Trawniki zapor za sovjetske vojne ujetnike, zajete v operaciji Barbarossa, zlasti tiste, ki sta jih varnostna policija in SD označila kot potencialne sodelavce ali nevarne osebe. Od septembra 1941 do julija 1944 je taborišče delovalo kot center za urjenje in izobraževanje pomožnih policijskih enot, ki so jih nato uporabili v →operaciji Reinhard. Med junijem 1942 in septembrom 1943 je bilo to delovno taborišče v okviru operacije Reinhard, potem pa do maja 1944 podružnica uničevalnega taborišča Lublin/Majdanek.
- b) Trawnike so nacisti novačili predvsem med ukrajinskimi, latvijskimi in litovskimi vojnimi ujetniki, ki so bili protijudovsko naravnani in so že znali rokovati z orožjem. Med njimi so bili tudi folksdojčerji iz vzhodne Evrope, ki so jih cenili zaradi znanja jezikov na okupiranih območjih. V Trawnikih so za služnje v nemških paravojaških posebnih enotah izurili več kot 5000 mož, ki so v operaciji Reinhard odigrali pomembno vlogo. Izurjeni so bili zlasti za delo v uničevalnih taboriščih, kjer so kot

pazniki dejavno sodelovali pri množičnem pomoru Judov v Belžcu, Sobibórju in Treblinki II, kot člani enot *Totenkopf* nekaj časa tudi v Lublinu/Majdanku in Auschwitzu. Stražili so delovna taborišča Poniatowa, Budzyń, Treblinka I, taborišče Janowska v Lvovu in druga ter sodelovali pri deportacijah in pokolih v getih v Varšavi (trikrat), Cześćochowi, Lublinu, Lvovu, Radomu, Krakovu, Białystoku (dvakrat). Ko je bil Globočnik premeščen v Trst, so bili med osebjem, ki je prišlo z njim, tudi trawniki. Opravljali so dela v Rižarni in urili domobrance.

Tretji rajh

Označba za nemško državo med letoma 1933 in 1945, nemško *Drittes Reich*. Ime se je, zlasti v propagandi, začelo uporabljati, ko se je leta 1933 na oblast povzpela stranka →NSDAP pod vodstvom Adolfa Hitlerja.

Beseda *das Reich* v nemščini pomeni država, z imenom prvi in drugi rajh pa označuje obdobje Svetega rimskega cesarstva nemškega naroda (od zgodnjega srednjega veka do 1806) in Nemškega cesarstva (1871–1918).

Christian Wirth (1985–1944)

Nemški policist in oficir →SS, eden glavnih akterjev →operacije Reinhard, zaradi surovosti znan tudi pod vzdevkoma Divji Christian ali Christian Okrutni.

Rodil se je 24. novembra 1895 v Oberbalzheimu na Švabskem. Izučil se je za mizarja, leta 1910 se je pridružil policiji. Med prvo svetovno vojno je služil na zahodni fronti, po njej se je nekaj časa preživljal kot gradbenik, nato pa spet stopil v policijske vrste.

V →NSDAP se je včlanil že leta 1922 in po tem, ko je bila nekaj let prepovedana, spet 1931, k →SA je pristopil leta 1933, k →SD 1937. in k SS 1939. Oktobra 1939, ko je v stuttgartski kriminalistični policiji, v okviru →Gestapa, že dosegel čin kriminalističnega inšpektorja, so ga poslali na kliniko Grafeneck, da bi pomagal izoblikovati evtanazijski program oziroma →akcijo T4. Sredi leta 1940 je postal nadzornik vseh zavodov za evtanazijo na območju rajha. Veljal je za strokovnjaka za usmrtitve ljudi z ogljikovim monoksidom in po koncu akcije T4 so ga premestili v Lublin. Postal je prvi poveljnik uničevalnega taborišča Belžec, ki je pod njegovim vodstvom marca 1942 postalo funkcionalno za zaplinjanje. Avgusta 1942 je postal nadzornik vseh taborišč operacije Reinhard, po njenem koncu pa so ga skupaj z Globočnikom premestili v Trst, kjer so ga maja 1944 pri Kozini ubili slovenski partizani.

Slovensko mladinsko gledališče

Vilharjeva II, 1000 Ljubljana
T: + 386 (0)1 3004 900
F: + 386 (0)1 3004 901
E: info@mladinsko-gl.si
www.mladinsko.com

Svet SMG:

Nataša Sukič – predsednica, Uroš Kaurin,
Semira Osmanagić, Janez
Žagar, Ana Železnik

Strokovni svet:

mag. Maruša Oblak – predsednica,
Tatjana Ažman, Tomaž Gubenšek,
dr. Bojana Kunst, Blaž Šef

Direktor: Tibor Mihelič Syed
Umetniški vodja: Goran Injac
Režiserja: Matjaž Pograjc, Vito Taufer
Dramaturginja: Urška Brodar
Vodja trženja in odnosov
z javnostmi: Helena Grahek
Asistentka trženja in odnosov
z javnostmi: Katarina Košir
Lektorica: Mateja Dermelj
Strokovna sodelavka: Tina Malič
Tehnični vodja: Dušan Kohek
Vodja projektov: Dušan Pernat
Vodja koordinacije programa: Vitomir Obal
Tajnica gledališča: Lidija Čeferin
Računovodkinja: Mateja Turk
Knjigovodkinja: Tina Matajč
Prodaja vstopnic: Gabrijela
Bernot, Sanja Spahić

Predstava je nastala s podporo
Ministrstva za kulturo RS.
Ustanoviteljica Slovenskega mladinskega
gledališča je Mestna občina Ljubljana.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Mestna občina
Ljubljana

LIUBLJANA:
MESTNOSTI
TU...
Organizacija Zbiranje
narodov za lokalno razvoj,
kreativno mesto
od leta 2010

Prodaja vstopnic Kino Šiška:

Blagajna Kino Šiška je odprta vsak dan od
ponedeljka do petka med 15.00 in 20.00 ter
na dan dogodka, eno uro pred dogodkom.
V poletnem času je blagajna odprta samo
na dan dogodka, eno uro pred dogodkom.
Vstopnice za dogodke v Kinu Šiška
je mogoče kupiti tudi preko njihove
spletne strani pri posameznih dogodkih
in na Eventimovih prodajnih mestih.
Rezervacij vstopnic ni.

Gledališki list Slovenskega mladinskega

gledališča – sezona 2017/2018

Številka 5

April 2018

Izide ob vsaki premieri

Izdalo Slovensko mladinsko gledališče

Za izdajatelja Tibor Mihelič Syed

© Vse pravice pridržane

Uredništvo: Urška Brodar, Mateja

Dermelj, Helena Grahek, Goran Injac,

Tina Malič, Tibor Mihelič Syed

To številko uredili: Urška Brodar, Tina Malič

Lektorica: Mateja Dermelj

Oblikovanje: Mina Fina, Damjan Ilič,

Ivian K. Mujezinović – Grupa Ee

Tisk: Fotoprospekt, d. o. o.

Naklada: 600 izvodov

Cena publikacije: 2 €

Center urbane kulture Kino Šiška

Trg prekomorskih brigad 3, SI-1000
Ljubljana
T: +386 (0)1 500 30 00
F: +386 (0)1 500 30 21
info@kinosiska.si
www.kinosiska.si

Direktor: Simon Kardum
Pomočnik direktorja za
menedžment in finance, umetniški
vodja gledališkega in plesnega
programa: Mitja Bravhar
Pomočnik direktorja za glasbeni
program, vodja glasbenega
programa, MENT: manageMENT
& booking: Matjaž Manček
Vodja projektov: Lara Plavčak
Koordinatorica in organizatorica
kulturnega programa: Urška Črnič
Organizatorica kulturnega
programa: Andreja Bolčina
Tehnični vodja: Matej Bobič
Vodja za stike z javnostjo: Rok Avbar
Poslovna sekretarka VI:
Darinka Jurečič
Samostojni strokovni sodelavec:
mag. Jaka Mihelič
Vodja kulturno-umetnostnega
programa: Tanja Skale
Spletni guru: Daniel Sheppard
Oblikovanje materialov: Žiga Artnak
Vodja Info pulta:
Almedina Meštrovac

Svet zavoda Center urbane kulture Kino Šiška:

dr. Gregor Tomc – predsednik,
mag. Jaka Mihelič – namestnik
predsednika, Silva Črnugelj, Eva
Strmljan Kreslin, mag., Vanda Straka
Vrhovnik, dr. Eva Vrtačič, Uroš Veber

Čiščenje: Eko Sijaj (Marija Injac et al.)

Varovanje: Nova panorama

Kavarna Kino Šiška:

Magna Carta d.o.o.

Blagajna: Eventim Si d.o.o.

Ustanoviteljica in sofinancerka

Kino Šiška je Mestna občina

Ljubljana.

ISSN 2232-2019

slovensko **MLADIN4KO** gledališče

sezona **2017/18**

